

አሥራ ሁለቱ

ነቢያትና

መልእክታቸው

መቅድም

ይህ መጽሐፍ የተዘጋጀው የመጽሐፍ ቅዱስ ወዳጆች የዘሊያትን መልእክት እነርሱ ከተናገሩበት ታሪካዊ መሠረት አንጻር መገንዘብ እንዲችሉ ለመርዳት ነው። ስለዚህ ይህንን መጽሐፍ ስታጠኑ ምንጊዜም ከነገሥት ወይም ከዚያ መጻሕፍት የተጠቀሱትን ክፍሎች በሚገባ አንብቡአቸው። በተጨማሪም ይህንን መጽሐፍና መጽሐፍ ቅዱሳችሁን ጉን ለጉን አድርጋችሁ ተጠቅሙባቸው። ከመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሱትን ጥቅሶች በፍፁም ሳትዘሉ በሙሉ አንብቡአቸው መምህራን ከሆናችሁ በመጽሐፍ ቅዱሳችሁ እና በዚህ መጽሐፍ ላይ ሌላ ተጨማሪ የሆነ የራሳችሁ ማስታወሻ ደብተር ይኑራችሁ፤ በጥናታችሁ ወቅት ልባችሁን የሚዛውን ነጥብ በዚህ ደብተራችሁ ውስጥ አስፍሩት። ተማሪዎች ከሆናችሁ ከዚህ መጽሐፍ ጋር እያደሳችሁ ከመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሱትን ጥቅሶች ዘወትር አንብቡ።

የአሥራ ሁለቱ ነቢያት ጽሑፎች ደራሲ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን አትዘንጉ። መንፈስ ቅዱስ ዘወትር ቃሉን ሊመግባን ይፈልጋል። ስለዚህ በጸሎት መንፈስ ማንበብ እና ማጥናት ይገባል፤ ለተማርነውም ቃል ታዛዥ መሆን ይኖርብናል።

በምታጠኑበት ወቅት መልስ ያላገኛችሁለት ጥያቄ ቢገጥማችሁ ወይም አስተያየት ቢኖራችሁ፡-

ለአዘጋጁ ክፍል

የመ.ሣ.ቁ. 127

አዲስ አበባ

ብላችሁ ጻፉለት።

ታርሞና ተሻሽሎ በ1982 ዓ.ም. ለ3ኛ ጊዜ የቀረበ ዕትም

እንደገና ለ4ኛ ጊዜ በ1984 ዓ.ም. ታተመ

ማውጫ

1. ክፍል አንድ	<u>78</u>
- ትምህርት አንድ	6
- ትምህርት ሁለት	14
- ትምህርት ሦስት	22
- ትምህርት አራት	28
2. ክፍል ሁለት	<u>37</u>
- ትምህርት አምስት	37
- ትምህርት ስድስት	47
3. ክፍል ሦስት	<u>56</u>
- ትምህርት ሰባት	57
- ትምህርት ስምንት	65
- ትምህርት ዘጠኝ	72
4. ክፍል አራት	<u>80</u>
- ትምህርት አሥር	81
5. መልሶች	91-99

ጠቅላላ መግቢያ

ይህ መጽሐፍ በብሉይ ኪዳን መጨረሻ ላይ የምናገኘውን 12 የትንቢት መጻሕፍት ለማጥናት እንድትችሉ ይረዳችኋል። እንግዲህ የመጽሐፉ ዓላማ ከላይ የተጠቀሰው ስለሆነ ዘወትር ይህን መጽሐፍ ከመጽሐፍ ቅዱሳችሁ ጋር እስተባብራችሁ ማጥናት ይኖርባችኋል። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስን ለማንበብ ካነሳሳችሁ የተጠበቀበትን ግብ መትረፈል ማለት ነው። ምን ጊዜም የተግርገውን ትምህርት ጠቃሚነት መገምገም ይኖርብናል። ስለዚህ የመጽሐፉን ጥቅም በሚከተሉት ሁለት እርምጃዎች መገምገም ይቻላል። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የቀረበውን ትምህርት ደህና እድርጋችሁ እጥኑት፤ ቀጥሎም መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኘውን ክፍል እንብቡ። የግብ ክፍሉን በሚገባ መረዳት ከቻላችሁ መጽሐፉ የተጠበቀበትን ተግባር ከግብ እድርጋል ማለት ነው።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ታሪኩንና ትምህርቱን ሁለቱንም በአንድነት አቀነባብረን ለማቅረብ ጥክረናል። እነዚህ 12 የነቢያት መጻሕፍት በውስጣቸው ብዙ ታሪክ የላቸውም፤ ስለዚህ ታሪካቸውን ከሌሎች ሥፍራዎች ቀድተን በማምጣት ማቅረብ ይኖርብናል። እንደ ምንም ብለን በተቻለን ዘዴ ታሪኩን ካልሰበሰብን በስተቀር የነቢያትን መጻሕፍት ለመረዳት በጣም ያዳግተናል። እነዚህ ነቢያት ስለየተኛው ሕዝብ እንደተናገሩ በደንብ ማስታወስ ከቻላችሁ ትምህርታቸውን ለመረዳት በጣም ይጠቅማችኋል፤ ትምህርታቸውን ከተያያዝነው ዘመን ጋር ለማዛመድ ይረዳናል። እነዚህ 12 ሰዎች መቼ፣ የትና ለምን እንደሰበኩ ለማስታወስ ስትጥክሩ አስቸጋሪ መስሎ ይታያችሁ ይህናል። ነገር ግን የእነዚህን ጥያቄዎች መልስ መገንዘብ ከቻላችሁ ጠቅላላ ትምህርቱን ለማስታወስ እጅግ በጣም ይረዳችኋል። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በርከት ያለ ትምህርት ለማከል ሞክረናል። ሁሉን በአንድ ጊዜ ለመማር አትጥክሩ። መምህራን ከሆናችሁ ተማሪዎቻችሁ ይህንን መጽሐፍ እንዲገዙ ገፋፋዎቻው፤ ምክንያቱም ደጋግመው ሊያጠኑት ስለሚያስፈልጋቸው ነው። ተማሪ ከሆንህ ለፈተና ዝግጅት ብቻ ብለህ ይህንን መጽሐፍ አታጥና፤ ነገር ግን ዘወትር ልታጠናው እንድትችል በደህና ሥፍራ አስቀምጠው። ፈተና በማይኖርብህ ጊዜ ቀስ በቀስ የመጽሐፉ ሃሳብ ለአዕምሮህ ግልጽ እየሆነ እስኪመጣ ድረስ ማንበብ ይኖርብሃል።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ አራት ክፍሎች ይገኛሉ። እነርሱም፡-

1. የእስራኤል ነቢያት
2. የይሁዳ ነቢያት
3. የኢየሩሳሌም ነቢያትና
4. ለአሕዛብ የተላኩ ነቢያት ናቸው።

እነዚህ መጻሕፍት እንዴት እንደተያያዙ ለመረዳት ጥቂት ጊዜ ብታጠቁ እያንዳንዳቸው የተናገሩትን መልእክት እንብባችሁ መተርጎም እንድትችሉ ይረዳችኋል። ታሪኩንና ትምህርቱን በአንድ ላይ ለማጥናት እንዲያመቸን በአራት መደብ ከፍለን አቅርቦናቸዋል።

እያንዳንዱ ትምህርት ስድስት ክፍሎች ይኖሩታል። እንግዲህ ነጣጥላችሁ አጥፋቸው። ትምህርቶቹ በሙሉ ቀስ በቀስ እርስ በርሳቸው ይያያዛሉ። ስድስቱ ክፍሎችም የሚከተሉት ናቸው፡-

1. አጠቃላይ የመጽሐፉ ታሪካዊ አቀማመጥ ይህም ቀስ በቀስ ከመጽሐፉ አጠቃላይ ትምህርት ጋር ስለሚያያዝ በአንድ ጊዜ የመማር ሙከራ ማድረግና በመጀመሪያውም ጥናታችሁ ወቅት እያንዳንዱን ነጥብ ማወቅ አያስፈልጋችሁም።
2. የነቢዩ ሸክም ወይም መልእክት ይህም ነቢዩ ለሕዝቡ ምን ተናገረ? ለሚለው ጥያቄ መልስ ይሰጣል።
3. ማብራሪያ ይህ ክፍል አጭር ስለሆነ ስለ ክፍለ ምንባቡ ያሉአችሁን ጥያቄዎች በሙሉ አይመልስም! ስለዚህ በቅርብ ጊዜ በዝርዝር የሚያስረዳችሁ አዲሱ የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያ የተባለ መጽሐፍ ተዘጋጅቶ ይቀርባል። እስከዚያ እንግዲህ የመጽሐፍ ቅዱሱን የምንባብ ክፍልና እነዚህን አጭር አስተያየቶች ደግማችሁ አንብቡ።
4. ነቢዩ የተለየ ትኩረት ያደረገባቸው ነጥቦች እነዚህን ነጥቦች ለማወቅ ጥረት አድርጉ። ይህንን ካደረጋችሁ አንዱን የነቢይ መጽሐፍ ከሌላው መለየት እንደትችሉ ይረዳችኋል። ገና ማጥናት ስትጀምሩ እያንዳንዱ የነቢይ መልእክት በጣም ልዩ መሆኑ ባይሰማችሁም እንኳ በእውነት እያንዳንዱ መጽሐፍ ለየት ያለ መልእክት ያቀርባል።
5. ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና ይህም «ትምህርቱ እንዴት ከአጠቃላይ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ጋር ሊያያዝ ይችላል?» ለሚለው ጥያቄ መልስ ይሰጣል። የነቢያት ትምህርት ለእኛ ምንም ፍቺ አይኖረውም ብለን ማሰብ በፍጹም አይገባንም።
6. ጥያቄዎች መምህርም ሆነ ተማሪው ምንም ጠቃሚ የሆነ ነጥብ እንዳያመልጣቸው እነዚህ ጥያቄዎች ይረዷቸዋል። መልሶቹ በሙሉ በትምህርቱ ውስጥ ይገኛሉ። ደግሞም በመጽሐፉ መጨረሻ ላይ ተሰጥተዋል።

በተጨማሪም ጥያቄዎቹ የውይይት ርዕሶች ስለሆኑ ለውይይት ተጠቀሙባቸው። ተማሪዎች በትናንሽ ቡድኖች ተከፋፍለው መወያየት እና ከመምህሩ ጋር ሃሳብ ለሃሳብ መለዋወጥ በጣም ጠቃሚ ነው። ውይይት አዳዲስ ነጥቦችን ፈልፍሎ ለማውጣትና ግልጽ ያልሆኑ ነገሮችን ግልጽ እንዲሆኑ ለማድረግ ይረዳል።

መጽሐፍ ቅዱስን በምታነቡበት በማንኛውም ወቅት የማይለወጥ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን አስታውሱ! ራሳችሁንም ያለማድረግ እንዲህ ብላችሁ ጠይቁ፡- ይህ መጽሐፍ ለእኔና በአሁኑ ዘመን ለሚገኙት ክርስቲያኖች ምን ይናገራል?

ማስታወሻ

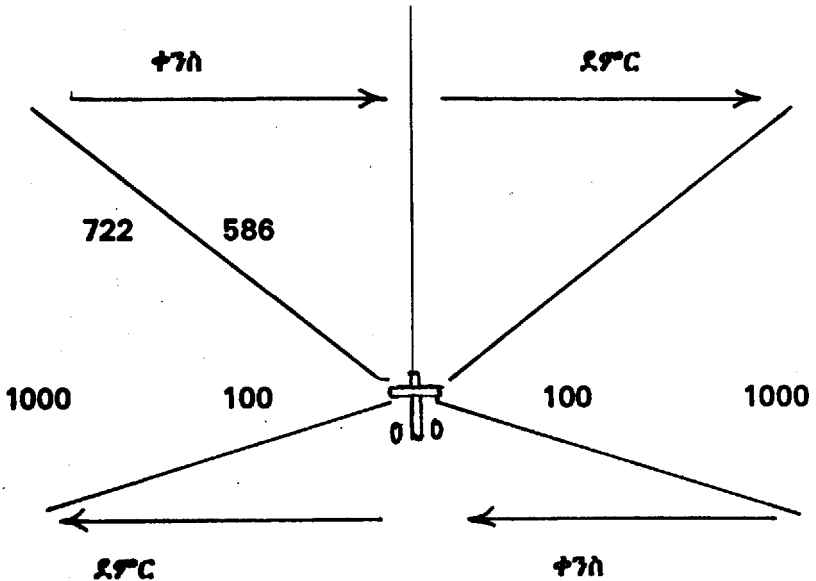
በዚህ መጽሐፍ ውስጥ «ገ.ገ.» ግለት ገመት ገለጽ ግለት ሲሆን ይህም ከክርስቶስ ልደት በፊት ያለውን ገመት የሚያመለክት ነው።

ለአጠቃቀሙ የሚከተለውን ንድፍ በገጽ 5 ውስጥ ይመልከቱ።

ገ.ገ.

ክርስቶስ ልደት

ገ.ገ.

የንድፉ አጭር ግብራሪያ፡- በመስቀሉ ገራና ቀኝ ዘርን የሚጠቀም ምልክት ይታያል። ከዚህ ወደ ገራ ስንቀየር መደመር ይኖርብናል፤ ከዚህ ጀምረን ወደ ቀኝ ስንቀየርም እየደመርን እንገዳለን። አቀጣጠሩ ትንሽ ለየት ያለ በመሆኑ ከክርስቶስ ልደት በፊት ያለውን ብቻ እንደያላለ ውስደን እንመልከተው። ለምሳሌ ከጠርዙ ላይ ጀምረን ዘር ወደግንባት ወደ መሐሉ አቅጣጫ ከቆጠርን ዘር ላይ እስክንደርስ እየቀነሰን እንመጣለን ወይም ደግሞ በሌላ አነጋገር ከዚህ ጀምረን ወደ ጠርዙ አቅጣጫ ከቆጠርን ጠርዙ ላይ እስክንደርስ እየደመርን እንገዳለን ግለት ነው። ይህንን ከዚህ በላይ የተሰጠው ግብራሪያ ደጋግጣችሁ ከበባችሁት አቀጣጠሩ ግልፅ ሊሆንላችሁ ይችላል።

ክፍል አንድ

ትምህርት አንድ

የእስራኤል ነቢያት

በእስራኤል ስለተናገሩ ነቢያት በምናስብበት ወቅት በእስራኤል ሁለት ዓይነት ነቢያት እንደነበሩ ግስተዋል ይናገሩናል። የመጀመሪያዎቹ ጽሑፍ አልጓፉም፤ ከእነርሱም መካከል በጣም የታወቁት ኤልያስና ኤልሳዕ ናቸው።

ቀደምት ነቢያት

የእስራኤል ነገሥታት

		900 ዓ.ዓ
		875 ዓ.ዓ
		850 ዓ.ዓ
		800 ዓ.ዓ

ኤልያስ

ኤልሳዕ

	900 ዓ.ዓ
	ጠንባቄ 885-874 /8/
	አካዓብ 874-853 /9/
	አካጠያስ 853-852 /10/
	ኢዩራም 852-841 /11/
	ኢዩ 841-814 /12/
	ኢዩአካጠ 814-798 /13/
	800 ዓ.ዓ

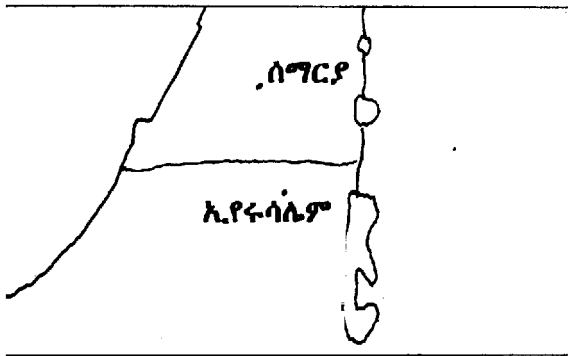
የኤልያስ ታሪክ ከ1ኛ ነገ.17 - 2ኛ ነገ.2 ድረስ ባለው ክፍል ውስጥ ይገኛል። የኤልሳዕ ሞት በ2ኛ ነገ. 13:14-21 ውስጥ ተመዝግቧል። ሌሎች የእስራኤል ነቢያት ትንቢታቸውን በጽሑፍ ያሰፈሩት ናቸው። እነርሱም ሆሴዕ፣ አሞፅና ኢዮኤል ናቸው። እስራኤል ከይሁዳ እንደት እንደተገነጠለች የሚያስረዳትን 1ኛ ነገ.12ን ደግግችሁ አጥኑት። ምክንያቱም ይህ ምዕራፍ ለሆሴዕ፣ ለአሞፅና ለኢዮኤል ጥናት መልካም መሠረት ይጥላል።

እግዚአብሔር ሆሴዕን፤ አሞፅንና ኢየሁልን ለአገልግሎት በጠራቸው ዘመን እስራኤል የበራትን መንፈሳዊ፤ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ሁኔታ ስለሚነግረን የኤልያስንና የኤልሳዕን ታሪክ የያዘውን ክፍል ምንባብ ከልሱት።

ሆሴዕ

ታሪካዊ አቀማመጥ

ከዚህ በታች የሚገኘው ካርታ ከንጉሥ ሰሎሞን ዘመን በኋላ ምድሪቱ እስራኤልና ይሁዳ በመባል እንዴት እንደተከፋፈለች ያሳያል።

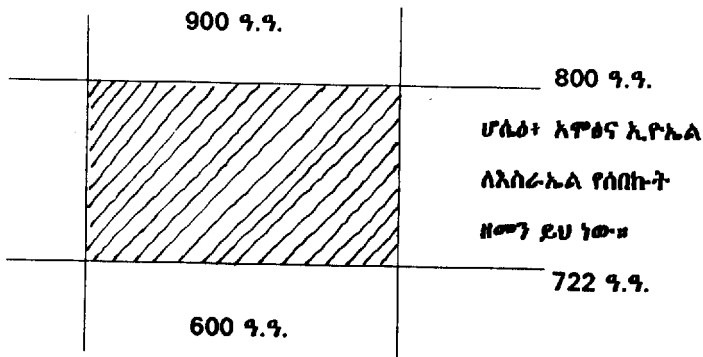

ይበልጡ መሬት የተያዘው በአሥሩ የእስራኤል ነገዶች ነበር። የነዚህን አሥር ነገዶች ስም ታስታውላላችሁ? ከዮርዳኖስ ወንዝ ግድብ የነበሩት ስንት ነበሩ?

የእስራኤል ዋና ከተማ ሰማርያ ነበረች። የይሁዳ ዋና ከተማ ደግሞ ኢየሩሳሌም ነበረች። የትድስቲቱን አገር ካርታ መንደፍና ሁለቱን ከተሞች በትክክለኛ ሥፍራቸው ላይ ማስቀመጥ መቻል ይኖርባችኋል።

የእስራኤልን ነዚያት በምናጠናበት ወቅት «722 ዓ.ዓ» በጣም ጠቃሚ ዘመን ስለሆነ በሚገባ በታላቅን ልናውቀው ይገባል። የዘመናት ቁጥር ልክ እንደ ክፍተኛ ሥፍራ ነው፤ ይህንን ዘመን በደንብ ከተገነዘብነው ከእርሱ ወደኋላና ወደፊት ያለ ችግር ተመልሰን ለገመለከት እንችላለን።

አስታውሱ! ኤልሳዕ የሞተው በ800 ዓ.ዓ. ገደማ ነበር። ሰማርያ በአሶር የተያዘችው በ722 ዓ.ዓ. ነበር። እንግዲህ በክፍል አንድ ውስጥ የምናጠናው ከ800-722 ዓ.ዓ. ድረስ ያሉትን ዘመናት ነው።

ሆሴዕ ለእስራኤል የሰበከው መቼ ነበር? ሆሴ.1:2 ተመልከቱ።

ይሁዳ	እስራኤል
<u>ነገሠ</u> ↑ 781 ዓ.ዓ. አክሆን-10ኛው የይሁዳ ንጉሥ 52 ዓመት 74 ↓ 740 ዓ.ዓ. ጥተ	<u>ነገሠ</u> ↑ 783 ዓ.ዓ. ዳግማዊ ኢየርብሳም-14ኛው የእስራኤል ንጉሥ 41 ዓመት 74 ↓ 743 ዓ.ዓ. ጥተ

አክሆን	
2ኛ ነገ.15:1-7	2ኛ ዜና 26:1-23

ዳግማዊ ኢየርብሳም
2ኛ ነገ.14:23-29

/ዓዛርያስ/

/የዝያን/

ሆሴዕ መቼ መስበክ እንደጀመረ በትክክል አናውቅም። ዳግማዊ ኢየሩብሃም በጣም ክፉ ንጉሥ ቢሆንም እጅግ ብርቱ ነበረ፤ 2ኛ ነገ. 14:25። የእስራኤል 4ኛ ንጉሥ በነበረው በዳግማዊ ኢየሩብሃም ዘመን በትክክል ባልታወቀ ወቅት ሆሴዕ መስበክ ጀመረ። ሆሴዕ ታሪካቸው በ2ኛ ነገ.15-16 ውስጥ ተጠቅሶ የሚገኘው ከዳግማዊ ኢየሩብሃም በኋላ የነገሡትን የእስራኤል ነገሥታት አልጠቀሳቸውም። በእነርሱ ፈንታ በሆሴዕ 1:2 የይሁዳ ነገሥታት ስሞች ተጠቅሰው ይገኛሉ። 2ኛ ነገ. 15ና 16 ሆሴዕ ስላገለገለበት ዘመን ብዙ መረጃ ስላሟሰጡ እነርሱን በሚገባ ግንብብ ይጠቅማል።

የነቢዩ ሸክም

እያንዳንዱ ነቢይ በተለያዩ መንገድ ለሕዝቡ ተናገሯል። የነቢዩን ስሜት መረዳት የቸትችሉ ከሆነ መልዕክቱን እንድታስተውሉ ይረዳችኋል። ነቢያት የእግዚአብሔር ባሕርይ የግደለወጥ መሆኑን በሚገባ ተረድተው ነበር። እግዚአብሔር በሙሴ ዘመን ስለ ራሱ የተናገረው ነገር ዛሬም ዕውነት ነው። ነቢያት በሙሉ እግዚአብሔርን አለመታዘዝ ትጣት እንደሚያስከትል ያውቁ ነበር። እያንዳንዱ ነቢይ ይህንን መልእክት የሚያተርጠበት የተለያዩ መንገድ አለው።

እስራኤላውያን ለ400 ዓመታት በግብፅ ከተቀመጡ በኋላ እግዚአብሔር ከዚያ አወጥቷቸዋል፤ ዘፀ. 12 ተመልከቱ። እግዚአብሔር በበረሃ ውስጥ እሳክ ሲና ተራራ ድረስ ሕዝቡን በመምራት ለእነርሱ የነበረውን እንክብካቤ አስመስክሯል። በዚያ ስፍራም እግዚአብሔር ከእነርሱ ጋር የስምምነት ውል ተዋውሏል፤ ዘፀ.20። ይህ ውል ከጋብቻ ውል ጋር የቀረበ ተመሳሳይነት አለው። እግዚአብሔር ይህንን ሕዝብ በገድ ምረጠኝ ብሎ አሳስጧቸውም። ራሱን ገለፃቸው፤ እነርሱም እርሱን መረጡ እንጂ ሌላን አልመረጡም። የእርሱ መሆናቸውን እንዳይዘጉ የተለያዩ ምልክቶችን ለምሳሌ ካህናት፣ ሰንበት፣ መሥዋዕቶች፣ ግዝረት፣ ታቦት ወዘተ ሰጥቷቸዋል።

ከ800-722 ዓ.ዓ. ድረስ ለእስራኤል መልካም ዘመን እንደነበረ 2ኛ ነገ.14-16 ያሳየናል። እስራኤላውያን በውስጣቸው ከሚገኘው ከጠግግው ልባቸው በስተቀር የተቀሩትን ጠላቶቻቸው በሙሉ ድል እንዲያደርጉ ዳግማዊ ኢየሩብሃም አበረታትቷቸዋል። በዚያ ዘመን ሕዝቡ ብዙ የሚታረሱ መሬቶችና የሚሸጡ ነገሮች ስለነበሩአቸው ባለጠነች ሆነው ነበር። ከዚያ በኋላስ ምን ሆነ? እግዚአብሔር ከቀደሙት አባቶቻቸው ጋር የተዋለውን ስምምነት ረሱ።

ሆሴዕ ብዙ የተለያዩ ምሳሌዎችን እየተጠቀመ ጊዜው ሳያልፍባቸው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ይለግመጣቸው ነበር። አሥሩ ነገዶች ገን የሆሴዕን መልእክት መረዳት አልቻሉም።

ከ722 ዓ.ዓ. በኋላ ሆሴዕ በእስራኤል ወይም በይሁዳ ከሁለቱ በአንዱ ሥፍራ እንደነበረ ሆሴዕ 1:1 ያመለክተናል። እርሱ ራሱም የትንቢቱን ፍጻሜ ተመልክቷል። ሆሴዕ የሰበከው ሰብከት እውነተኛ መሆኑን ስለሚያረጋግጥልን ከዚህ መጽሐፍ ጥናት ጋር 2ኛ ነገ. 17ን

በማስተዋል ማንበብ በጣም ጠቃሚ ነው። የእስራኤል ሕዝብ በሆሴዕ በኩል የመጣላቸውን መልእክት ለመቀበል እምቢ ሰላላ እግዚአብሔር በእነርሱ ላይ መፍረድ ነበረበት።

ሆሴዕ 1-7

ማብራሪያ

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በርከት ያሉ አጫጭር ስብከቶችን እናገኛለን። ታሪኩም እርስ በእርሱ የተያያዘ ሆኖ አናገኘውም፤ ነገር ግን ለመረዳት የሚያዳግት መጽሐፍ አይደለም።

ምዕ. 1-3፡- የሆሴዕ የግል ታሪክ

ምዕ. 4-5 ጣዖት አምልኮ

ምዕ. 6-7፡- ገብዝነት

የመጀመሪያዎቹ 3 ምዕራፎች የሆሴዕን ቤተሰብ ታሪክ ያዘሉ ናቸው፤ በተጨማሪ የእስራኤል ምሳሌ ናቸው። ንግረ የጋብቻ ውል አፍርላ ነበር፤ ስለዚህ ሆሴዕ እርሷን በድንጋይ ወግሮ መግደል ሲኖርበት በዚህ ፈንታ እርሷን ፍለጋ ሄዷል። እርሷም የማንም ሰው ሚስት ሳትሆን ሴትኛ አዳሪ ሆና ነበር። ሆሴዕ እርሷን ከተዋዋለችው ውል ለማስለቀቅ ገንዘቡን እንኳ ከፍሏል። የንግረን ታሪክ መጨረሻ አናውቅም። እስራኤል ምን እንደደረሰባት ግን እናውቃለን፤ 2ኛ ነገ. 17፡6፥ 14-18 ተመልከቱ።

የሆሴዕን ቤተሰብ ታሪክ በተረዳነውና በምናውቀው የእስራኤል ታሪክ መሠረት መተርጎም ይኖርብናል። ስለ ሆሴዕ ታሪክ ሌሎች ትርጉሞች ቀርበው ነበር። ነገር ግን ከእስራኤል ታሪክ ጋር አይስማሙም። እስራኤል በዘፀ. 20 ላይ የተሰጣትን ቃል ኪዳን በመጣስና ከጠላቶች ከአሶርና ከግብፅ ጋር ሌሎች ውሎችን በመዋዋል አመንዝራለች።

ዳግማዊ ኢየሮብዓም 40 ዓመታት ነገሠ። (783-743 ዓ.ዓ.)። ከእርሱ ሞት በኋላ እስከ ሰማርያ ውድቀት ድረስ 20 ዓመታት አልፈዋል። በእነዚህ 20 ዓመታት ውስጥ 6 ነገሥታት ነገሠዋል። ነገር ግን 2ኛ ነገ.14፡23-29 ስለ ሕዝቡ መንፈሳዊ አቋም ምንም ነገር አይነግረንም።

ምዕ. 4-5 እስራኤል ምን ያህል ከትክክለኛው ሃይማኖት እንደራቀች ይነግረናል። በ4፡1-3 ላይ የምናገኘው እግዚአብሔር በእስራኤል ላይ ያቀረበው ክስ ነው። የሕዝቡ መልካም መሪዎች መሆን የነበረባቸው ካህናት የክፋ ሥራ መሪዎች ሆነዋል፤ 4፡4-10፤ 5፡1-3። ሕዝቡ እግዚአብሔርን በማምለክ ፈንታ ጣዖት አምላኪ ሆኗል፤ 4፡11-19፤ 5፡4-7። በዚህ ዘመን ይሁዳና እስራኤል ጦርነት እያደረጉ ነበር፤ 5፡8-15።

ሕዝቡ የነቢያትን ቃል የሚሰሙ በማስመሰል ይጓዙ ነበር። ነገር ግን ልባቸው አልተለወጠም ነበር፤ 6፡1-11። በቤተ መንግሥቱ ውስጥ አድማ ይካሄድ ነበር፤ 7፡3-7። ይህ ድርጊት ከ743-722 ዓ.ዓ. ድረስ ይመሩ በነበሩት በስድስቱ ነገሥታት ዘመን በግልፅ ሲደረግ ነበር። እስራኤል በእግዚአብሔር ከመታመን ይልቅ ወደ አሶርና ግብፅ ለመጣጋት ፈርጥጣ ነበር፤ 7፡8-18። ይህ እስራኤል ያደረገችው የእርዳታ ስምምነት ምን ያህል

የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን እንደጣሰችና የሌሎች ባዕዳን ጣዖታት እንደተደገፈች ያመለክታል። ግብዝነት የእግዚአብሔር ሕዝብ ሊፈጽሙት ከሚችሉ ኃጢአቶች መካከል እጅግ በጣም መጥፎ ኃጢአት ነው። ሞኖች እጅግ የሚማረኩለት ኃጢአት ነው።

ሆሴዕ 1-7

ልዩ ልዩ ነጥቦች

1. ጎሜር ሴትኛ አዳሪ የሆነችው ሆሴዕ ካገባት በኋላ እንጂ ሳያገባት በፊት እንዳልሆነ ግልፅ ይመስላል። ከእስራኤልም ጋር የነበረው ሁኔታ ከዚህ ጋር ተመሳሳይ ነው። የሆሴዕ ቤተሰብ ታሪክ በቅደም ተከተል አልተጻፈም ብለን መጨነቅ አይኖርብንም። አጠቃላይ ትርጉም ግን ግልፅ ነው። በገዛ ጥፋቷ የጋብቻ ቃል ኪዳናቸውን አፍርሳ ነበር፤ ነገር ግን ሆሴዕ እርሷን ሳያጥላ ሄዶ እንዲፈልጋት ጌታ አዞታል። ከእስራኤል ታሪክ ጋር ሊስማማ የሚችለው ትርጉም ይህ ብቻ ነው፤ 1:2-8፤ 2:2-13።
2. የዳነው ቅሬታ የተሰኘው ርእሰ በብዙዎች የነቢያት መጻሕፍት ይገኛል። ጳውሎስ ከሮሜ 9-11 ባለው ክፍል ውስጥ ስለዚህ ቅሬታ ሕዝብ ያስተምራል፤ በተለይም 9:4-5፤ 25-26፤ 10:21ና 11:1-5 ተመልከቱ። ሕዝቡ በአጠቃላይ በክሕደት ውስጥ የሚመለሰስ ቢሆንም እንኳ በማንኛውም ወቅት ለእግዚአብሔር ታማኝ ሆነው የሚቆሙ አነስተኛ ሰዎች ይኖራሉ፤ 1:10-2:1። ነቢያትም በሕዝቡ መካከል ለሚገኙ ለእነዚህ ጥቂት ታማኝ ሰዎች የማጽናናት ቃል ይናገሩ ነበር።
3. በዕብራይስጥ ምዕ. 2:19-23 የተጻፈው በግጥም መልክ ነው። የሆሴዕን ሚስት ታሪክ ትርጉም ያሳያሉ። በተጨማሪ እስራኤል ምንም እንኳ ለእግዚአብሔር ታማኝ ባትሆንም እግዚአብሔር ለእርሷ ያለውን ዓላማ ያመለክታሉ። ከዚህ ጋር ተመሳሳይ የሆነ ሃሳብ በ2:14-18 ላይ ይገኛል። አሳዛኝ የሆነው የሆሴዕ ቤተሰብ ታሪክ ለእስራኤል ክልቡ እንዲማልድ መሠረት ሆኖታል።
4. የምዕ. 4:1-3 ሃሳብ ከኢሳ.1 ጋር ተመሳሳይ ነው። እግዚአብሔር እስራኤልን የሚከላት በምን ላይ ተመርኩዞ ነው? ዘፀ.20ን መሠረት በማድረግ ነው፤ ማለት በቃል ኪዳኑ ነው።
5. መጥፎ ሥነ ምግባር ዘወትር ወደ ጣዖት አምልኮ ይመራል፤ 4:11-5:7። የእስራኤል ሰዎች በፈጣሪ ፈንታ ለራሳቸው ጣዖታትን መሥራት ጀምረዋል። በዘፀ. 20:4-6 ላይ እግዚአብሔር ምን እንደተናገራቸው ተመልከቱ። ማንኛውም ሕዝብ እግዚአብሔርን ማየት በሚሳነው ወቅት ሥራው ሁሉ የተገላበጠሽ ይሆናል፤ ሮሜ 1።
6. 5:8-15 ምናልባት በኢሳ.7:1-9 ካለው ሃሳብ ጋር ይመሳሰላል። በዚህ ዘመን ይሁዳና እስራኤል ሁለቱም ብርቱ ነገሥታት እንደነበራቸው አስታውሱ፤ እነርሱም ሥዚያንና ዳግማዊ ኢዮርብዓም ነበሩ፤ 2ኛ ነገ.13:12 ተመልከቱ። በነበረው ታሪካዊ ሁኔታ ላይ ነቢያት የእግዚአብሔርን ቃል ተናግረዋል።
7. የእስራኤላውያን ሞኝነት እግዚአብሔር ልባቸውን እንደማያየው አድርገው በመቁጠር መመላለሳቸው ነበር። እግዚአብሔር አንድ ነገር ብቻ ይፈልጋል፤ ይኸውም እውነተኛ ገስሐ ነው። ነገር ግን እነዚህ ሰዎች ከኃጢአታቸው ሳይላቀቁ እንዳሉ ሆነው

የቤተመቅደስ ሥርዓት ያካሄዳሉ፤ 6:1-7:2። የቤተ መቅደስ ሥርዓት ጠቃሚ የሚሆነው አስቀድሞ ልብ ከእግዚአብሔር ጋር የተስተካከለ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ነው።

8. እግዚአብሔርን አልታዘዝም በማለታቸው በሁሉ በኩል ግራ ተጋብተዋል። እርዳታ ለማግኘት ወዴት መሄድ እንደሚገባቸው አያውቁም። ከሚጎዳቸው ጠላቶች ጋር ወዳጅነት ለመፍጠር ይሞክራሉ፤ 2ኛ ቆሮ.6:14-18። አካዝ አሰራውያን እንዲረዱት ሲጠይቅ የእነርሱ ሃይማኖት ተከታይ ሆኗል፤ 2ኛ ነገ. 16:7-9፤ 2ኛ ዜና 28:16-21። በእግዚአብሔር ላይ ከመታመን ይልቅ ብርቱ ጦር ያላቸውን መንግሥታት ተጠግተዋል፤ 7:8-16 ተመልከቱ። እግዚአብሔር ከእስራኤል ጋር ቃል ኪዳን አድርጎ ስለነበር አካዝ ከአሰር ጋር የተዋዋለው ውልና ተመሳሳይ ውሎች ሁሉ በጌታ ዘንድ አመንዝራነት ናቸው።

ሆሴዕ 1-7

ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. እግዚአብሔር ከአይሁድ ሕዝብ ጋር አድርጎ የነበረው የቀድሞ ቃል ኪዳን ፍጻሜ አግኝቷል፤ ማቴ. 5:17-20። በእርሱ ምትክ እግዚአብሔር አዲስ ቃል ኪዳን መስርቷል፤ ማቴ.26:26-30። የዕብራውያን መጽሐፍ ስለ አዲሱ ቃል ኪዳን በሰፊው ያስረዳናል። የአዲሱ ኪዳን ተሳታፊዎች የምንሆነው ክርስቶስን የግል አዳኞችን አድርገን ተቀብለን በመንፈስ ቅዱስ ሥራ የእግዚአብሔር ቤተሰብ አባሎች ለመሆን ስንለወጥ ብቻ ነው።
2. የእግዚአብሔር ፍቅር የሚገኘው በአዲስ ኪዳን ውስጥ ብቻ አይደለም፤ ሆሴዕ 2:14-18 አንብቡ። የእግዚአብሔር ፍቅር ማለት ምን ማለት ነው? ከሁሉ በላይ እጅግ የተሻለውን ነገር ይመኝልናል ማለት ነው። እግዚአብሔር ለሕዝቡ ያለውን ፍቅር ለማስረዳት ሆሴዕ ብዙ ምሳሌዎች አቅርቧል። እኛም ዘወትር እግዚአብሔር ምን እንደሠራለን ማስታወስ ይኖርብናል።
3. በማንኛውም ጊዜ ፍርድ የሚሰጠው ከሥልጣን አንጻር ነው፤ ሆሴዕ 4:4-10 ተመልከቱ። በዚህ ዘመን የእግዚአብሔር ካህናት እነማን ናቸው? አማኞች በሙሉ የእግዚአብሔር ካህናት የሆኑት ለምንድነው? በእግዚአብሔርና በማታምንዋ ዓለም መካከል የሚገኙ በመሆናቸው ነው። እግዚአብሔር የሃላፊነት ሸክም በማይሰማው የአመራር ክፍል ላይ የሚያመጣው ፍርድ በሕዝቡ ላይ ከሚያደርሰው የባስ ነው። እግዚአብሔር የእርሱ ቤተሰብ አባላት ለሆኑት ሁሉ ሌሎችን እንዲንከባከቡ ሥልጣን ሰጥቷቸዋል። እያንዳንዳችን አንዳችን የሌላውን ሸክም ልንሸክም ይገባናል፤ ገላ.6:1-2።
4. ውጤቱ ካልታየ እውነተኛ ንሥሐ አልተደረገም። የሠሩትን ኃጢአት መዘርዘርና ኃዘንን መግለጥ ብቻ በቂ አይደለም፤ ሆሴዕ 6:1-7:2 ደግሞችሁ ተመልከቱ። አንድ አማኝ ንስሐ መግባቱን እንዴት ያረጋግጣል? ንሥሐ ማለት አቅጣጫን መለወጥ ማለት ነው። በመጀመሪያ ደረጃ ንሥሐ የሚመለከተው የአዕምሮን አቋም ነው፤ በተሳሳተ መንገድ ላይ የምንጓዝ መሆናችንን ተገንዝበን በመንፈስ ቅዱስ ዕርዳታ ይዘነው የነበረውን አቅጣጫ ትተን ወደ ጌታ መመለስ ማለት ነው። ይህን አቅጣጫ ቀይሮ መመለስ ግልፅ

እና ተመልካቾች ሁሉ ሊያዩት የሚችሉት ነገር ነው። ተግባራችን ያው እንደቀድሞው ከሆነ ግን የልብ ለውጥ አላደረግንም ማለት ነው።

5. እግዚአብሔር ከዚህ ዓለም ሰዎች ተገልጸን እንድንኖር አደረገልንም፤ ነገር ግን ከእስተሳሰባቸው እንድንርቅ ይረዳል። 1ኛ ቆሮ. 5:9-11፤ ዮሐ.17:15። እግዚአብሔር መልካሙን የምሥራች እንዲያበሥራላቸው የናሰንና ናሆንን ወደ አሰር እንደሰደዳቸው እናውቃለን፤ ሆኖም እስራኤላውያን ከእግዚአብሔር ዕርዳታ ይልቅ የአሰራውያንን ለማግኘት ብለው ከእነርሱ ጋር በተወዳጁበት ወቅት ጌታ ተቆጥቶ ጸር። እግዚአብሔር መሴን በግብፅ እንዲመሰክር ልኮታል፤ ሆኖም እስራኤል በአሰር በተወረረችበት ወቅት በግብፅ ዕርዳታ እንድትታመን የጌታ ፈቃድ አልነበረም። ክርስቲያን ለግታምነቱ ዓለም የሚኖረው አቋም ምን መሆን አለበት? ከእግዚአብሔር አቋም ጋር ተመሳሳይ መሆን አለበት፤ ልባችን ሲስተካከል ተግባራችንም የተስተካከለ ይሆናል። ከእግዚአብሔር ከሚለዩን ነገሮች ጋር አንቀላቀልም፤ እነርሱም ከሚገኙባትም ዓለም ደግሞ ፈርጥጠን አንሸሽም።

ሆሴዕ 1-7

ጥያቄዎች

1. ለእስራኤል የተናገሩት ሁለት ዓይነት ነቢያት የትኞቹ ናቸው?
2. ኤልያስና ኤልሳሳ የታዩበት ዘመን የትኛው ነው?
3. የኤልያስ ታሪክ ተመዝግቦ የሚገኘው የት ነው?
4. ለእስራኤል የጻፉት 3 ነቢያት እነማን ናቸው?
5. የእስራኤል ምድር የመከረል ታሪክ የምናገኘው የት ነው?
6. የሆሴዕን መጽሐፍ ለማጥናት የኤልያስና የኤልሳሳ ታሪክ ለምን ይጠቅማል?
7. የእስራኤል ዋና ከተማ ማን ነበረች?
8. በ722 ዓ.ዓ. ምን ተፈፀመ?
9. ኤልሳሳ የሞተው በስንት ዐመተ ዓለም ገደማ ነው?
10. ሆሴዕ አሞፅና ኢዮኤል ለእስራኤል የሰበኩት መቼ ነበር?
11. የዳግማዊ ኢዮርብዓምን ታሪክ የምናገኘው የት ነው?
12. የመጨረሻዎቹ 6 የእስራኤል ነገሥታት ታሪክ የሚገኘው የት ነው?
13. ለነቢያት ጥናት ዘፀ.20 ለምን ጠቃሚ ሆነ?
14. 2ኛ ነገ.14-16 የሚያሳየን ምንድነው?
15. የሆሴዕን ትንቢት እውነተኛነት የሚያሳየው የ2ኛ ነገሥት ምዕራፍ የትኛው ነው?
16. ሆሴዕ ምዕ.1-3 በውስጡ ያዘለው ምንድነው?
17. ሆሴዕ የራሱን አሳዛኝ ታሪክ የሚተርከው ለምንድነው?
18. ዳግማዊ ኢዮርብዓም የነገሠው ለስንት ዓመታት ነው?
19. ከዳግማዊ ኢዮርብዓም ሞት እስከ ሰማርያ ውድቀት ድረስ ያለው ዘመን ርቀት ምን ያህል ነው?
20. ሆሴዕ 4-5 የሚናገረው ስለ ምንድነው?
21. ሆሴዕ የእስራኤልን ግብዝነት የገሠፀው በየትኞቹ ምዕራፎች ውስጥ ነው?

22. ተግባር ሴትኛ አዳሪ የሆነችው መቼ ነው?
23. ሕዝቡ በአጠቃላይ ኃጢአተኛ ነበር?
24. ዳግማዊ ኢየሱስ በዓም እስራኤልን በግልጽ ተዳድሮበት ወትት የይሁዳ ንጉሥ ጥን ነበር?
25. አዲሱን ቃል ኪዳን የሚነግረን የትኛው ምንባብ ነው?
26. የንስሐ ግረጋገጫ ምንድነው?
27. ለዓለም ያለን አጽም ምን ዓይነት መሆን አለበት?

ትምህርት ሁለት

መግቢያ

እስራኤል ለብቻዋ ተገንጥላ መኖር የጀመረችው ንጉሥ ሰሎሞን በ931 ዓ.ዓ. ከሞተበት ጊዜ ጀምሮ ነው። ታሪክ የሚያስተመው በ722 ዓ.ዓ. በሰግሪያ ውድቀት ነው። ይኸውም 209 ዓመታት አልፎታል። ታምኒን ከእስራኤል ነገሥታት ጋር ከቀጠርነው እስራኤል 20 ነገሥታት ሲኖሩዋት ይሁዳም እንዲሁ 20 ይኖሩዋታል። 1ኛ ነገ.16፡21-22።

ከኤልያስና ከኤልሳዕ በፊትም እንኳ በእስራኤል ሌሎች ነቢያት ነበሩ፤ ለምሳሌ ሳሙኤልና አብርሃምም ነቢያት ተብለዋል። እንግዲህ ነቢይ ምንድነው? እግዚአብሔር የሰጠውን ቃል ተቀብሎ የሚናገር ነው። የሚናገረው ስለ አሁን ጊዜ ወይም ስለ ወደፊት ሁኔታ ሊሆን ይችላል።

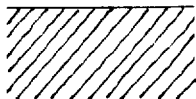
ዳግማዊ ኢየሱስ በዓም ምንም እንኳ በአካሄዱ እግዚአብሔርን ደስ የግያሰኝ መሪ ቢሆንም እግዚአብሔር እስራኤልን ከጠላቶች ለግዳን ተጠትሞበታል። 2ኛ ነገ. 14፡23-29 ደግሞችሁ አንብቡ። ዮናስ ስለ ዳግማዊ ኢየሱስም ተናገሯል። ሆኖም ዮናስ ስለ ዳግማዊ ኢየሱስም የተናገረውን ትንቢት በጽሑፍ ሰፍሮ አናገኘውም።

ከዳግማዊ ኢየሱስም በኋላ እስከ ሰግሪያ ውድቀት ድረስ በእስራኤል 6 ነገሥታት ነገሡዋል። ሆኖም ሰግቸው በሆሴዕም ሆነ በአሞል መጽሐፍ ውስጥ ተጠቅሶ አይገኝም። 1ኛና2ኛ ዜና ስለ ይሁዳ እንጂ ስለ እስራኤል ምንም ነገር አይናገርም። እስራኤልን በግልጽ በግንኛውም ጥናት 2ኛ ነገ.17 በጣም ጠቃሚ ምዕራፍ ነው። ይህ ክፍል የሆሴዕ፣ የአሞልና የኢዮኤል ትንቢቶች እንዴት ፍጻሜ እንዳገኙ ይገልጻል። በ722 ዓ.ዓ. ስለ ሆነው የሰግሪያ ውድቀት ያለን መረጃ ይህ ክፍል ብቻ ነው።

ሆሴዕ 8-14

ታሪካዊ አቀማመጥ

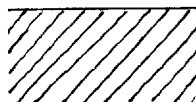
1ኛ ነገ. 16:21-28 በጥቂቱ ስለ ንጉሥ ዘንበሪ ይነገረናል። እርሱም ከ885-874 ዓ.ዓ. ለአሥራ አንድ ዓመታት ነግሦአል። ዘንበሪ በጣም ከታወቁት የእስራኤል ነገሥታት መካከል አንዱ ነበር። ሰግርያ አዲሲቱ የእስራኤል ጥና ከተማ እንድትሆን አድርጓታል። የአሰራውያን ግሪክ እንደሚያስረዳን ከእስራኤል ነገሥታት መካከል መጀመሪያ ለአሰር ታክስ የክፈለ ንጉሥ ዘንበሪ ነው። ከ800 ዓ.ዓ. አንገሥቶ ለሚቀጥሉት 150 ዓመታት አሰር ከዕለት ወደ ዕለት ብርታት እየጨመረች መጣች።

አሞፅ
ሆሴዕ
ኢዮኤል

885 - 875 ንጉሥ ዘንበሪ 1 ነገ.16:21-28

— አሰር ብርቱ መንግሥት ሆነች

722 ዓ.ዓ. የሰግርያ መፍረስ 2 ነገ. 17

አሰር ከሰግርያዊው የእስራኤል ክፍል አንዳንድ ሥፍራዎችን የያዘችው ከአዚያን ሞት ከ740 ዓ.ዓ. በኋላ መሆኑን እንረዳለን። ኢሳ. 8:21-9:1። ሆሴዕ፣ አሞፅና ኢዮኤል በእስራኤል ይሰብኩ በነበረበት ወቅት ኢሳይያስ በኢየሩሳሌም ይሰብኩ ነበር። ኢሳ.10:5-19፤ 28:1-6። በኢሳ.36-39 የሚገኘው ታሪክ የተፈፀመው ከሰግርያ መፍረስ በኋላ ነው።

ዳግማዊ ኢዮርብዓም አሰራውያን እንዳይደርሱበት ማድረግ ችሎ እንደነበረ 2ኛ ነገ.14:25 ይነገረናል። ሆኖም እርሱ በ743 ዓ.ዓ. ሞቷል። ከዚህ በኋላ እስራኤል በጣም ተብላሽታለች። እግዚአብሔር 3 ነቢያት ቢልክላቸውም ሕዝቡ ንስሐ አልገቡም።

1ኛ ነገ.18-2ኛ ነገ.13 ከሚያሳየን ይዘት እንደምንረዳው እግዚአብሔር ነቢያቱን የላካቸው እንዲናገሩ ብቻ አልነበረም። ሕዝቡ በሰብአዊ ዓይኖቻቸው የእግዚአብሔርን ኃይል እንዲመለከቱ ብዙ እስደናቂ ነገሮችንም አድርገዋል። ሆሴዕ ተመሳሳይ ምንም ድንፋችን ባይጽፍም እግዚአብሔር በኤልያስና በኤልሳ ዘመን እንዳደረገው በዚህ ዘመንም ያደርግ ነበር ብለን መገመት እንችላለን።

እግዚአብሔር የአስራኤል ሕዝብ በሙሉ በአንድ ጊዜ ፍፁም ይሆናሉ ብሎ አይጠብቅም። በቤቴልና በዳን ተተክለው የነበሩት መሠዊያዎች ትክክል አልነበሩም! ይሁን እንጂ እርሱ የማይወዳቸውን ግንኙቸውንም ነገሮች እስከሚያስወግዱ ድረስ በፍጹም አልተበላችሁም ብሎ አልነገራቸውም። በሆሴዕ፣ በአሞፅ እና በሊዮኤል አማካይነት ጥቂት ሰዎች ወደ እርሱ እንዲመለሱ ጥሪ ያደርግላቸው ነበር። እነርሱም ንስሐ ገብተው ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ አሻረረን ባሉበት ወቅት ያላቸው ነገር ሁሉ ጠፍቶባቸዋል።

ሆሴዕ 8-14

የነቢዩ ሸክም

እስራኤላውያን ከእግዚአብሔር ጋር ውል ያላቸው በመሆናቸው ከተቀሩት የዓለም ሕዝቦች የተለዩ ነበሩ። ዘፀ.20፥ በተጨማሪ ዘፍ.15፥1-21 አንብቡ። እግዚአብሔር ቃሉን ግጠፍ ስለማይችል የሰጠውን ተስፋ ይፈጽማል። ሆኖም የአፈጽጸሙ መንገድ የተለያየ ሊሆን ይችላል። እስራኤላውያን በሙሉ መሲሁን አንቀበልም በሚሉበት ጊዜ እርሱ ከመከላቸው ጥቂት ሰዎች በማዘጋጀት እንዲቀበሉት ያደርጋል። ዮሐ.1፥10-13፤ ዮሐ.፡2፥5-12።

በተፈጥሮ ዓለም ውስጥ ሕጎች እንዳሉ ሁሉ እንዲሁም ከእግዚአብሔር ቃል ኪዳን ጋር የተያያዙ ሕጎች አሉ። እስራኤላውያን እነዚህን ሕጎች በማይታዘዙበት ወቅት ምን ይደርስባቸዋል? እግዚአብሔር ሃሳቡን አይቀይርም። ስለዚህ ለእስራኤላውያን ተዘጋጅተው የነበሩትን በረከቶች ነሥቶ ለሌሎች ግለትም ለሚታዘዙት ይሰጣቸዋል።

ሆሴዕ ስለ ፍርድ ያቀረበው መልእክት አዲስ አልነበረም፤ ዘሌ.26፥1-46 አንብቡ። የሆሴዕ መልእክት አለመታዘዛችሁ የራሳችሁ የነበረውን በረከት እንድታጡ ያደርጋችኋል የሚል ነው። ሆኖም በእነርሱም ቦታ እግዚአብሔር ሌላ ሕዝብ መርጧል ግለቱ እንዳልሆነ አጥብቆ ያሳስባቸዋል።

ሕዝቅኤል የተጠየው ከ597-560 ዓ.ዓ. ባለው ዘመን ነበር። ከዳንኤል ጋር በባቢሎን ይኖር ነበር። ሁለቱም በምርኮ ለተወሰዱት አይሁዶች ማምህራን ነበሩ። እግዚአብሔር ከምርኮዎች መካከል ጥቂት የሆኑትን ታግኞች አዘጋጅቶ ተገባክቧቸዋል። በነዚህ ምዕራፎች ውስጥ ሆሴዕ በሰፊው ስለ ፍርድ የሚናገረው ለምንድነው? ለዚህ ጥያቄ ሦስት መልሶች መስጠት እንችላለን።

1. ፍርድ ለእግዚአብሔር ሕዝብ የቃሉ ተግባራዊነት ማረጋገጫ ነው። በረከት ከግላችን ጥረት ወይም ከተለያዩ ምንጮች እንደሚመጡ ለድርጊ ግብብ ከባድ ነገር አይደለም።

ማንኛውም ጣዖትና ሃስተኛ ነዚይ በጭራሽ ስለ ፍርድ ሰብኮ አያውቅም። ሆሴዕ ፍርድን በማስመልከት ባቀረባቸው መልዕክቶች ውስጥ ፍርድ የእግዚአብሔር ባሕርይ ነጻብራት መሆኑን ያሳየናል።

2. ፍርድ እግዚአብሔር ለሕዝቡ እንደሚጨነት ያሳየናል። ሕዝቡ ኃጢአትን ሲያደርጉ አይቶ ዝም ብሎ መመልከት አይችልም። ደግሞም ተመሳሳይ የሆኑ ስሕተቶች

እንዲሁ አይሻም። ፍርድ ለማጥፋት ተብሎ የተደረገ ሳይሆን እነርሱን ለማጥፋትና እንደገና ወደ እግዚአብሔር የሚቀርቡበትን መንገድ ለማዘጋጀት ነው። እግዚአብሔር ኃጢአታቸውን አስተውሎ ምንም ባያደርግ ለሕዝቡ ጥንቃቄ አላደረገላቸውም ማለት ነው።

3. ፍርድ እግዚአብሔር በሕዝቡ መካከል ለመሥራት ያቀደውን ዓላማ ሕዝቡ እንዲመለከቱ የሚያሳስባቸው መንገድ ነው። እግዚአብሔር ፪ እንደሚያደርግ አስቀድሞ በነቢያቱ አማካይነት ነገሯቸዋል። እነዚህም ነገሮች ለ፶፯ እንደሚፈፀሙም አብራርቶላቸዋል፤ 2ኛ ነገ.17:7-23። በተግባር በሚተረጉሙበት ጊዜ ግን አደረገው የሚል ጥርጣሬ አይኖራቸውም ነበር። ሕዝቡ ጥያቄዎቻቸውን ሁሉ ከማቅረባቸውና ከመጠየቃቸው በፊት እግዚአብሔር እንደሚመልስ በነቢያት አማካይነት ተናግሮ ነበር።

ሆሴዕ 8-14

ማብራሪያ

ምዕ.8-10 ጣዖት አምልኮ ቅጣት እንደሚያስከትል

ምዕ.11 የእግዚአብሔር ፍትር በፍፁም እንደማይለወጥ

ምዕ.12-13 ሰግርያ ለምን እንደረረሰች

ምዕ. 14 የሆሴዕ ጸሎትና የእግዚአብሔር ተስፋ

የአስራኤል ሕዝብ ከሶስት የተለያዩ አገሮች ርዳታ ይፈልግ ነበር። ጌታ ከእነርሱ ጋር እድርጎ የነበረውን የሲናዊውን ቃል ኪዳን ረስተው የከነዓናውያንን ሃይማኖት ተቀብለው በአልን ያመልኩ ነበር፤ 9:1። ከሕደት ከሚያስከትልባቸው ቅጣት ለመሸጥ ከአላር እና ከግብፅ ጋር ለመወዳጀት ይፈልጉ ነበር። ይህን ሁሉ ያደረጉት የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን ደንብ መታዘዝ ችላ ስላሉ ነበር።

ሴሉምን ባሠራው ቤተ መቅደስ ውስጥ እግዚአብሔርን ከማምለክ ይልቅ የከነዓናውያንን አምልኮ መርጠዋል፤ ሆሴዕ 8:1-14። እግዚአብሔር ባቀመላቸው መሠረያ ፈንታ የራሳቸውን መሠረያ ተክለዋል። ነገር ግን በሁለት መሠረያዎች መሥዋዕት ማቅረብ የማይቻል ነው። የጣዖታትን መሠረያ ሲያቆሙ ፈጣሪያቸውንና ከእነርሱም ጋር ቃል ኪዳን ያደረገውን አምላካቸውን አዋርደውታል።

ሆሴዕ በአምስቱ የሙሴ መጻሕፍት የሰፈሩትን ታሪኮች የእግዚአብሔር ድርጊቶች እንደሆኑ አድርጎ መቀበሉን አስተውሎ። እስራኤላውያን ለ430 ዓመታት በግብፅ ባርነት ቀንበር ሥር ተሰቃይተው ነበር፤ አሁን ደግሞ እግዚአብሔር እንደገና ወደ ባርነት ሊሰዳቸው እንደቆረጠ እንመለከታለን። በዚህ ጊዜ የሚገዙት እንደ ቀድሞው በግብፅ ሳይሆን በአሦር ነው፤ ሆሴዕ 9:1-9። በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ግብፅ የሚለው ስም ተጠቅሶ የሚገኝ ሲሆን

የተጠቀሰውም የአሰር ምሳሌ ሆኖ ነው፤ የሚደርስባቸው ሥቃይ ተመሳሳይ መሆኑ ሊያሳስባቸው ነው።

እግዚአብሔር እስከታደጋት ጊዜ ድረስ እስራኤል ሃያል አልሆነችም፤ ሆሴዕ 9: 10-14። አሁን ግን በዳግማዊ ኢየሩብዓም ዘመን ሕዝቡ ሀብታምና ብርቱ ሆኗል። ሆኖም እግዚአብሔር ምን እንዳደረገላቸውም ዘንግተዋል። ያለ እግዚአብሔር ርዳታ የራሳቸውንም መንግሥት ግጽጽም እንደሚችሉ መስሏቸዋል።

ይህ ዓይነት አስተሳሰብ አዲስ ነገር አልነበረም፤ ሆሴዕ 9: 15-16። ሳውሎስ በ2 ቆር.3 ውስጥ የቀደመው ውል ሕይወትን ለመለወጥ ምንም ኃይል እንዳልነበረው ያሳያል። ሕዝቡ በሆሴዕ ዘመን ይፈጽሙት የነበረው ድርጊት የዘወትር ተግባራቸው ነበር።

በዳግማዊ ኢየሩብዓም ከ783-743 ዓ.ዓ. ድረስ በገዛበት ረጅም የአገዛዝ ዘመን አበልፅጓቸው ነበር፤ 9: 17-10: 8። የዋና ከተማቸው የሰማርያ መፍረስ ገና 20 ዓመታት ወደፊት የሚሆን ነገር ቢሆንም ሆሴዕ ውድቀቷ የማይቀር አድርጎ ይመለከተዋል፤ 10: 5-8። እስራኤል በቂ ወታደሮችና ገንዘብ ስላለው አሳርን ድል አደርጋለሁ ብሎ አስቧል። ሆኖም የእግዚአብሔርን ፍርድ ለማምለጥ የሚያስችለው ጽድቅ የለውም፤ 9: 15-16። እንደገና ሆሴዕ በ10: 9-15 ላይ ስለ ሰማርያ ውድቀት ይናገራል።

የሆሴዕ 11: 1-11 ቃላት ልክ እንደ አዲስ ኪዳን መልእክት ናቸው። እግዚአብሔር ለእስራኤል ላደረገው ነገር ሁሉ ያነሳሳው ፍቅር እንደሆነ ያሳየናል። እግዚአብሔር በእነርሱ ላይ ፍርድ ሊያመጣባቸው አይፈልግም። ቢቀጡም እንኳ ትግቴን ያስከተለባቸው የራሳቸው ስሕተት ነው እንጂ የእግዚአብሔር ፍላጎት ሆኖ አይደለም።

የእስራኤል ሰዎች ጥፋተኞች መሆናቸውን ሆሴዕ ያሳየናል፤ ምዕ.12-13 ተመልከቱ። ሰማርያ የወደቀችው ከእስራኤል አምላክ ይልቅ የአሰራውያን ጣያታት ስለበረቱ ነበር? ወደስ አሰር የተሻሉ ወታደሮችና የጦር መሣሪያ ስለነበሩዋት? የውድቀቱ ምክንያት ያልታወቀ ሳይሆን ኃጢአታቸው ያስከተለው ፍርድ ነበር፤ ሆሴዕ 13: 12-16።

ከእነርሱ ኃጢአት የተነሣ የሆሴዕ ልብ አልጠነከረም ነበር። ለብዙ ዓመታት ሰብኮላቸዋል፤ እነርሱም ንስሐ አንገግም ብለዋል፤ ቢሆንም እርሱ ያፈቅራቸው ነበር፤ 14: 1-3።

ሆሴዕ 14: 4-8 ከ1: 10-2: 1 ጋር ተመሳሳይ ነው። እግዚአብሔር የሚፈርድባቸውና የፈረደባቸውም ሲሆንም እንኳ እስከመጨረሻው ጨርሶ አይጥላቸውም። ሆሴዕ ፍርዱንና ተስፋውን እንዴት እንደሚቀላቅለው ለአንዳንድ ሰዎች ግልፅ አይደለም። ፍርድ በተበየነበት ወቅት እንኳ ተስፋ የመስጠቱ ዝንባሌ የእግዚአብሔርን ባሕሪ ያሳየናል።

ኃጢአት ሰዎችን ዕውር፤ ደንቆና ስሜት የሌላቸው ያደርጋቸዋል። ይህንን ሁኔታ መለወጥ የሚችለው የእግዚአብሔር መንፈስ ብቻ ነው። ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ ሊሰራ የሚችለው ፈቃደኞች ሲሆኑ ነው። እግዚአብሔር በዝሊያቱ አማካይነት የሚናገረው ለዚህ ነው። ሆሴዕ የሕዝቡን ሃሳብ ለመሰብሰብ ብዙ ጠንካራ ምሳሌዎችን ይጠቁማል። ይህንን የትንቢት መጽሐፍ ረጋ ባለ መንፈስ ደጋግማችሁ ግንቡብ ይጠቅማችኋል። ሆሴዕ ምን ያህል የእግዚአብሔር ፍቅር እና የሕዝቡ ዐመፀኝነት ይሰማው እንደነበር ስትገነዘቡ የዚህን መጽሐፍ መልእክት ትወዱታላችሁ።

ሆሴዕ 8-14

የተለዩ ነጥቦች

1. ጣዖት አዎልኮ ምንድነው? ሆሴዕ 8:1-14። የእስራኤል ሕዝብ ለራሳቸው ያቀሙባቸው ጣዖታት ስንት ናቸው? 1ኛ ነገ.12:28-31። ሰው አምላኪ ፍጡር በመሆኑ እግዚአብሔርን ወይም ራሱ ያበጀውን ጣዖት ያመልካል። በሆሴዕ ዘመን እስራኤላውያን በትክክለኛው ወቅት መልካም ዝናብ ለግጥሃት ብለው ለከነዓናውያን ጣዖታት መሥዋዕት ለግቅረብ ተፈትነዋል። በ1ኛ ነገ. 18 የተመዘገበው ጦርነት የተካሄደው ከሆሴዕ ዘመን ጥቂት ቀደም ብሎ ነው።
2. እግዚአብሔር በእርግጥ ሕዝቡን ይቀጣል? አንዳንድ ሰዎች ቅጣት ከእግዚአብሔር እንዳልሆነ እና የክፉ ሥራ ውጤት ብቻ መሆኑን ይናገራሉ። ሆሴዕ 9:7-9 አንብቡ። እግዚአብሔር በዚህ ዘመን አውቀው ኃጢአት የሚሠሩትን አግኛችን ይቀጣቸዋል? ሆሴዕ 13:9-16 ተመልከቱ። 2ኛ ነገ.17:5-23 የዚህን ትንቢት አፈጻጸም ያሳያል። አንድ ነገር ኃጢአት መሆኑን ተገንዝቦ ከዚያ ነገር ለመሸሽ መከራ አለግድረግ በድርጊቱ እንደመሳተፍ ይቆጠራል። እግዚአብሔር የሕዝቡን ኃጢአት አይቶ ዝም ለግለት አይቻልም።
3. ዳግማዊ ኢየሱርብንም ክፉ ንጉሥ ቢሆንም እንኳ እግዚአብሔር እስራኤልን ባርኳታል። ሆሴዕ 9:17-10:2። ነገር ግን እስራኤል ምን አደረገች? የእግዚአብሔር በረከቶች እንቅፋት ሆነውባት ሕዝቧ በትዕቢት እንዲነፋ አደረጉት። እነዚህ በረከቶች በምሥጋና እንዲሞቱ ከግድረግ ይልቅ ጉረኞች አደረጓቸው። እስራኤላውያን በጣም አስቀያሚ የሆነ ኃጢአት ሰርተው ነበር፤ ይኸውም እግዚአብሔር ላደረገላቸው መልካም ነገር ጣዖቶቻቸውን አመስገነው ነበር።
4. ሰዎች አንዳንድ ጊዜ ብሉይ ኪዳንን ፍርድና ቅጣት የሞላበት ክፍል አድርገው ሲመለከቱት አዲስ ኪዳን ደግሞ በፍቅር የተሞላ ነው ብለው ያስባሉ። ነገር ግን ብሉይ ኪዳን ስለ ፍቅር በሰፊው ይተርካል። ሆሴዕ 11:1-11 በድጋሚ ተመልከቱ። በዚህ ምንባብ ውስጥ ከአዲስ ኪዳን መልዕክቶች ጋር የሚስማሙ ስንት ጥቅሶች ይገኛሉ? ትክክለኛው የፍቅር ትርጉም እንክብካቤ ግለት ነው። ፍቅር እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚሰገው ስሜት ላይሆን የሚያደርግላቸው ድርጊት ነው። እግዚአብሔር ሆሴዕን በሕዝቡ መካከል ለኑር ትንቢት እንዲተነበይ የላከው ለሕዝቡ ካለው ፍቅር የተነሣ ነው።
5. ሆሴዕ 12:2-6 በሚገባ ካነበባችሁ በኋላ ምንባቡ ከዘፍጥረት መልዕክቶች ከየትኞቹ ጋር እንደሚስማማ አንናዝቡ። ሆሴዕ 12:12-14 በተጨማሪ ተመልከቱ። 13:4-11 የእስራኤልን የቀድሞ ዘመናት የሚመለከት ነው። እግዚአብሔር ከብዙ መቶ ዓመታት በፊት ካደረጋቸው ነገሮች መካከል በ750 ዓ.ዓ. አካባቢ ሆሴዕ በርከት ያሉ ምላሴዎች ቀስሞ በመጽሐፉ ውስጥ አስፍሮ እንደቀረበ እንመለከታለን። እግዚአብሔር በፍጹም አይለወጥም! ስለዚህ ከ1000 ዓመታት በፊት የፈፀማቸው ድርጊቶች ያኔ የነበሩባቸውን ትልቅ የጋ ዛሬ አልቀነሱም። የእግዚአብሔር ሥራዎች በወቅታዊ ወኔታዎች ላይ ብቻ የተመሰረቱ አይደሉም። የሚያደርጋቸው ነገሮች ሁሉ

የጊማነጩት ከባሕሪው ነው። ስለዚህ እርሱ ግን እንደሆነ ከጊያደርጋቸው ነገሮች እንረዳለን። ሆኖም በምታነበብትና በምትግሩበት ጊዜ ትምህርቱንና ታሪኩን በአንድነት እያይዙት። ምክንያቱም የአንድ ድርጊት አካል ናቸው።

ሆሴዕ 8-14

ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

በዚህ ዓለም በምንኖርበት ዘመን ውስጥ ሁሉ ሰይጣን አይኖችንን ከእግዚአብሔር ላይ አንሥተን ወደ ጣዖታት እንድንመለከት ለግድረግ ያልተቆጠበ ጥረት ያደርጋል። ጣዖት ግለት ገንዘብ፣ ዕድገት፣ ዕውቀት፣ ንብረትና ወዘተ ይኸውም በሕይወታችን ውስጥ የመጀመሪያውን ስፍራ የወሰደ ግንኙነት ነገር ግለት ነው። በውስጣችን ጣዖታት እንዳሉ እንደት ግወት እንችላለን? የናንተ የሆኑትን ነገሮች በሙሉ በዘረጋችሁት እጃችሁ ላይ በማስተማጥ ወደ እግዚአብሔር አቅርቡ! ጌታ ሆይ ከፈቀድህ እነዚህን ሁሉ እንድትወስድብኝ እፈትዳለሁ ብላችሁ ለመጸለይ ፈቀደኞች ናችሁ? ጥያቄው በግለሰብ ደረጃ ቢተርግብ ባሉህ ነገሮች ላይ እንደዚህ ዓይነት ዕርምጃ መውሰድ ትፈትዳለህ!

ዕብራውያን 12 ሰላ ትጣት በሰፊው ያስተምረናል። ግንም ሰው ትጣት አይወድም። ካልተቀጣን ከእርሱ ይበልጥ የከፋ የጋጢአት ውጪቶችን እናተርፍ ይሆናል። በፍርድ፣ በትጣትና በጋጢአት ውጪቶች መካከል ልዩነት አለ። እግዚአብሔር የጊተጣው ግንን ነው? በቃሉ እና በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት ንስሐ እንዲገቡ ሲያስጠነትታቸው ንስሐ የግድግዳነትን ሰዎች ነው። ክርስቲያኖች በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ምናልባት ስለዚህ ነገር በግንግ እያስተምሩም ይሆናል። ስለዚህ ብዙ ክርስቲያኖች ጋጢአትን ግድረግ አይፈሩም። የእግዚአብሔርንም ትጣት አይፈሩም። መፍራት ግን ይገባቸዋል!

እግዚአብሔር ኑርአችንን ቢባርክ ምን እናደርጋለን? ባገኘናቸው ነገሮች መኩራራት እንጀምራለን? በረከት ካላገኙ ሰዎች የተሻለን አድርገን ራሳችንን እንቆጥራለን? ትሑት እንድንሆን ያደርገናል ወይስ ኩሩ? እግዚአብሔር ሕዝቡን መባርክ ይፈልጋል! ለእርሱ አገልግሎት የሚጠቀሙበት ከሆነ በተቻለ መጠን መልካም የሆኑ ነገሮችን ለልጆቹ አትረፍርፍ ሊሰጣቸው ይፈልጋል። ልባችን ዘወትር በእግዚአብሔር ፊት ትን ካልሆነ ግን የእርሱን በነ ስጦታዎች ለጥፋታችን እናደርጋቸዋለን።

ጌታችን ኢየሱስ ለእኛ ሲል ባደረገው ሥራ የእግዚአብሔርን ፍቅር ከገንኛውም ነገር በላይ ገልጾልናል፤ ዮሐ.3:16 ተመልከቱ። እግዚአብሔር ቢያንስ ለሁለት ምክንያቶች ለኛ ይጠነቅቃል:-

1. በተቻለ መጠን ለእርሱ የተለየን ሕዝብ እንድንሆን ስለሚፈልገና
2. እንድናገለግለው የሰጠንን መልካም ስጦታ ከግዕድብና ከግንጽ ጋይሎች ሁሉ ጠቃ ሊያደርግለን ስለሚፈልግ ነው። ፍቅር የእግዚአብሔር ባሕርይ በመሆኑ እንደግንኙነትና እንደግድብና በፍጹም ለንጠራጠር አይገባም።

የብሉይ ኪዳንና የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት የሚያቀርቡልንን መንፈሳዊ ትምህርት ብንረዳም ሁለቱም ክፍሎች በታሪክ ላይ የተመረከቡ መሆናቸውን መዘንጋት አይኖርብንም። ብሉይ ኪዳንን በምናነብበትም ሆነ በምናስተምርበት ጊዜ ታሪካዊና ትንቢቱን በአንድ ላይ እናድርጋቸው። አዲስ ኪዳንን በምናነብበትና በምናስተምርበት ጊዜ የድርጊቱን ታሪካዊ መወረት ለመረዳት ጥረት እናድርግ። ምሳሌ፡- ሉቃስ 3፡1-3። የጳውሎስን ታሪክ በምናነብበትና በምናስተምርበት ጊዜ በሐዋርያት ሥራ ውስጥ ከሚገኘው ታሪክ ጋር እናዋጅዋለን። እግዚአብሔር በተወሰነ ዘመን፣ ለታወቀ ሕዝብ በተመረጠ ሥፍራ ተናግሯል።

ሆሴዕ 8-14

ጥያቄዎች

1. የዘንቢሬን ታሪክ የምናገኘው የት ነው?
2. በግሪያ የእስራኤል ዋና ከተማ እንድትሆን የቆረቆራት ግን ነው?
3. እሮ እስራኤልን በአስጨንቆቻት ዘመን በእስራኤል ይናገሩ የነበሩት ነገያት እነግጥ ዘሩ?
4. ሥዚያን የጥተው መቼ ነው?
5. ሊላ.8፡21-9፡1 የሚያወራው ስለ ምንድነው?
6. ጥገግዊ ኢየሩብሃም የጥተው መቼ ነው?
7. ከ1ኛ ነገ.18-2ኛ ነገ.13 ድረስ የሚገኘው የግን ታሪክ ነው?
8. እግዚአብሔር እስራኤልን እንደጠራት የሚያስረዱን ሁለት ክፍሎች የትኞቹ ናቸው?
9. ከቃል ኪዳን ጋር ተያይዘው የሚገኙ ነገሮች ምንድናቸው?
10. ሆሴዕ ያቀረበው ዓይነት መልዕክት የት እናገኘዋለን?
11. በዚሉን ምርኮ ወትት ይናገሩ የነበሩት ሁለት ነገያት ግን ግን ናቸው?
12. እስራኤል ቃል ኪዳን ለግድረግ የጥከረችው ከግን ጋር ነው?
13. ጥገግዊ ኢየሩብሃም እስራኤል ምን እንድትሆን ረዳት?
14. ሆሴዕ የተነበየው ስለ የትኛይቱ ከተማ ውድቀት ነው?
15. እስራኤላውያን ግምለክ የጀመሩት የግንን ጣለት ነው?
16. ሆሴዕ 11፡1-11 የሚናገረው ግንን በሚመለከት ነው?
17. ሆሴዕ ብዙ ታሪኮችን የጠቀሰው ለምንድነው?
18. በአዲስ ኪዳን እግዚአብሔር ሕዝቡን እንደሚቀጣ የሚያስተምረው የትኛው ምዕራፍ ነው?
19. ሉቃስ 3፡1-3 ጠቃሚ ምንባብ የሆነበት ምክንያት ምንድነው?
20. ጣያት ምንድነው?

ትምህርት ሦስት

መግቢያ

እግዚአብሔር ሦስት ዓይነት ሠረተኞችን አደራጅቷል። እያንዳንዳቸውም የሚሠሩዋቸው የተለያዩ ሥራዎች አሏቸው። እነርሱም ነቢያት፣ ካህናትና ነገሥታት ነበሩ። ከእነዚህ ከሶስቱ መካከል ማንኛቸውም ቢሆኑ የሚመረጡት በእግዚአብሔር ነበር። የሥራ ድርሻቸውንም የሚመርጡት ራሳቸው አልነበሩም።

1ኛ ነገ. 12 የእስራኤልንና የይሁዳን መከፋፈል ይነግረናል። ከ931-910 ዓ.ዓ. የነገሠው ቀዳማዊ ኢየሱርብዓም ሲሆን የመጀመሪያው የእስራኤል ንጉሥ ነበር። እርሱም በቤቱልና በዳን መሠዊያዎችን በመሥራቱ እስራኤላውያን ወደ ኢየሩሳሌም እንዳይሄዱ ከልከሏል። የአርን ቤተሰብ ያልሆኑ ካህናትን መርጦ አዘጋጅቷል። ንጉሥ ቢሆን እንኳ ቀዳማዊ ኢየሱርብዓም የዳዊት ዘር አልነበረም።

1ኛ ነገ.13 በእስራኤል ወደምትገኘው ቤቱል ሄዶ ስለነበረ ክቢዩ ይነግረናል። በሰሜን የነበሩት ነቢያት እንኳ ብላሽ ነበሩ። እግዚአብሔር ግን ለሕዝቡ ሌሎች ነቢያትን እየላከ ምን እንደሚመጣ ያሳስባቸውና ይነግራቸው ነበር።

የኢየሱልና የዕንባቆም መልዕክቶች ተመሳሳይነት አላቸው። ኢየሱል የአሶርን መምጣት ሲመለከት ዕንባቆም ደግሞ የባቢሎንን ይመለከታል።

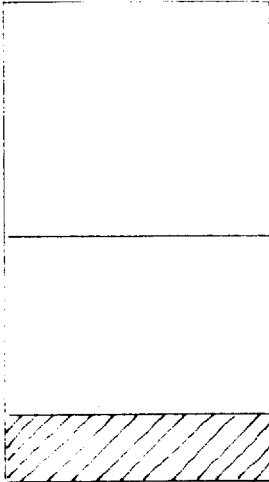
የአሶር ዋና ከተማ ነነዌ ነበረች። ሁለት ነቢያት የናስና ቀጥሎም ናሆም ለአሶር ተናግረዋል። ነነዌ ከሰማሪያ ውድቀት ከ110 ዓመታት በኋላ በ612 ዓ.ዓ. ወደመች። ስለዚህ ለ110 ዓመታት የይሁዳ ቅርብ ጎረቤት አሶር ነበረች።

ኢየሱል

ታሪካዊ አቀማመጥ

መጽሐፉ መቼ እንደተጻፈ ምንም ፍንጭ አይሰጠንም። ሆኖም የመጽሐፉ መልዕክት በጊዜ ላይ የተመረኮዘ ባለመሆኑ መቼ እንደተጻፈ ማወቅ ምንም ጥቅም አይሰጠንም።

አንዳንድ ምሁራን ይህ መጽሐፍ የተጻፈው በፋርስ ዘመን መንግሥት ነው ብለው ይምታሉ፤ ይኸውም ከ538-333 ዓ.ዓ. መካከል ነበር። ነገር ግን ይህ ግምት ትክክል አይደለም።

743 - ዳግማዊ ኢየሱስ ምስቲ።

አሞፅ

ሆሴዕ ሁሉም የሰበኩት በዚህ ዘመን ነው።

ኢዮሌል

722 - የሰማሪያ ውድቀት

612 - የነነዌ መፍረስ

በንበሪ የተባለው የእስራኤል 6ኛ ንጉሥ ከ885-874 ዓ.ዓ. በንጉሥነት ቆይቷል። አሶር እስከ 606 ዓ.ዓ. ድረስ ሙሉ ለሙሉ በባቢሎን አልተረታችም ነበር። ይኸውም አሶር ለ280 ዓመታት ያህል የእስራኤልና የይሁዳ ቀንደኛ ጠላት ነበረች።

ኢዮሌል የሰበከው ለእስራኤል ነው የምንለው ለምንድነው? የኢዮሌል መጽሐፍ ከአሞፅና ሆሴዕ ጋር ዘወትር የሚያያዝ በመሆኑ ነው። ኢዮሌልን በሌላ ሥፍራ እንድናስቀምጠው የሚያስችለን ምክንያት አይኖረንም። በትንቢቱ ውስጥ የይሁዳ ስም አልፎ አልፎ ተጠቅሶ ይገኛል፤ እንዲሁም የቤተ መቅደሱ ሥርዓት ተጠቅሷል። በሆሴዕና በአሞፅ ውስጥ ደግሞ ተመሳሳይ ሁኔታ እናገኛለን።

የኢዮሌል መልዕክት በእስራኤል ታሪክ ውስጥ የሚሰማው ከዚህ ዘመን ጋር ብቻ ነው። ምናልባት በመጀመሪያ አሞፅ ቀጥሎ ሆሴዕ በመጨረሻ ኢዮሌል በቅደም ተከተል ሰብከው ይሆናል። ኢዮሌል የእስራኤል ሕዝብ ከእግዚአብሔር ቁጣ እንዲሸሹ የመጨረሻ ዕድል ሰጥቷቸው ነበር። እነርሱ ግን አልተቀበሉትም። 2ኛ ነገ. 17 ምን እንደደረሰባቸው ይነግረናል። 2ኛ ነገ. 17 ከአዲስ ኪዳን ታሪክ ጋር ብዙ የሚዛመዱ ነጥቦች ስላሉት በጥንቃቄ መገንዘብ ጠቃሚ ነው።

እስራኤላውያን ከግብፅ ጋር ተባብረው በአሶር ላይ ለመነሣት መከራ አድርገው ነበር፤ 2ኛ ነገ. 17: 1-4። ስለ ከተማይቱ ማለት ስለ ሰማሪያ መያዝ በሰፊው ተዘርዝሮ አልቀረበልንም፤ ድርጊቱን ግን በ2ኛ ነገ. 17: 5-6 በአጭሩ ተጠቅሷል። ከ7-23 የሚገኙት ጥቅሶች ሰማሪያ በምን ምክንያት እንደወደቀች በሚገባ ስለሚያስረዱን በጥንቃቄ ብናስተውላቸው በጣም ይጠቅሙናል። ይህ ሁኔታ በእግዚአብሔር ሕዝብ ታሪክ ውስጥ አስገራሚ ገጽታ ነው። ለሚደረጉት ነገሮች ሁሉ ምክንያት ይኖራቸዋል። የሰማሪያ ውድቀትና የአሶር ነገዶች መማሪክ ከሥነ ምግባር ጋር የተያያዘ ምክንያት አለው። በዕዝራ መጽሐፍ ውስጥ ሰፍሮ የሚገኘው

ከብሊጡን ምርት በሚመለሱትና በምድራቱ ይኖሩ በነበሩት ሰዎች መካከል የነበረው ጠላትነት መሠረት ምን እንደነበረ ከቁ.24-41 ያሉት ጥቅሶች ያሳዩናል። በዮሐንስ 4 ውስጥም ተመሳሳይ ነገር እንመለከታለን።

ኢዮኤል የተመለከታቸው አንበሮች የአሰር ወታደሮች ሆነው ተገኝተዋል። የኢዮኤል ትንቢት ይበልጡ ተፈጽሟል፤ ኢዮኤል ለእስራኤል ሕዝብ የሰጠው ግስጠንቀቂያ እውነተኛነት 2ኛ ነገ.17 ያረጋግጣል። ኢዮኤል ለእስራኤል የተላከ በእግዚአብሔር መሆኑን የሚያረጋግጠው የተናገረው ትንቢት መፈጸም ነው።

ኢዮኤል

የነቢዩ ሸክም

ነቢያት በሙሉ ከነበራቸው ልምምድ የተነሣ እግዚአብሔርን የሚያውቁት ሰዎች ነበሩ። በጽሑፋቸው የእርሱን ኃይል ተገንዝበዋል። ከዚህ ሌላ የእርሱን በረከት የተሳተፉ ሲሆን ችርነቱንም አውቀዋል።

አንድ ሰው ነቢይ እነዚህ ነገሮች ብቻ አያደርጉትም። እያንዳንዳቸው የእግዚአብሔር ተግባር በእስራኤል ሕዝብ መካከል ምን እንደሆነ ተረድተዋል። የሙሴን ሕግጋት አጥንተዋል። የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳንና ጌታ ለሕዝቡም የሰጠውን ሕግጋት አውቀዋል።

ኢዮኤል ስለ እስራኤል ኃጢአት ብዙም አላወራም። በሆሴዕ መጽሐፍ ውስጥ ስሕተታቸውን በጥቂቱ ተመልክተናል። ሆሴዕ የእስራኤልን ሕዝብ መንፈሳዊ ችግር ይነግረናል። አዋፅ የሕዝቡን ሥነ ምግባራዊ ጉድለት ያወራልናል። ሕዝቡ ሁሉ ስግብግቦች ነበሩ፤ እርስ በርሳቸው ይሄከሉ ነበር።

ኢዮኤልም የተመለከተው አዲስ ነገር አልነበረም። አንበሮች ዘወትር እስራኤልን ይወሩዋት ነበር። ስለዚህ የእግዚአብሔር መንፈስ የአንበሮቹን ወረራና የሕዝቡን ኃጢአት በአንድነት በእርሱ ላብ ውስጥ አጣምሮታል። ኢዮኤል ለእስራኤል ሕዝብ ግስጠንቀቂያ ለግቅረብ የተጠቀመው በአንበሣ ወረራ ነበር።

በኢዮኤል ትምህርት ውስጥ ሶስት ነገሮች በአንድ ላይ ተሳስረው ይገኛሉ። እነርሱም፡- የአንበሮች ወረራ፣ የአሰር መምጣትና በሐጢአት ላይ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ፍርድ ናቸው። በኢዮኤል መልዕክት ውስጥ ራሱ እንኳ ያልተረዳቸው ብዙ ነገሮች ነበሩ፤ መንፈስ ቅዱስ በእርሱ ተጠቅሞ ለወደፊት ትውልዶች ተናግሯል።

ኢዮኤል ምንም እንኳ የሕዝቡ አዕምሮ ስለ ፍርድ እንዲያስብ የአንበሮቹን ወረራ ሊጠቀምበት ቢሻም በዚያው የገስሐ ጥሪ ያስተላልፍላቸዋል፤ እግዚአብሔር በፈርድባቸውም እንኳን ቃል ኪዳት እንዳልታጠፈ ይነግራቸዋል። እንደገናም ጥቂቶቻቸውን በመጠገን እግዚአብሔርን እንዲያገለግሉ ያደርጋል።

በተቀሩት የብሉይ ኪዳን ክፍሎች አዘውትር የግይገኝ ሌላ ትምህርት በኢዮኤል መጽሐፍ ውስጥ እናገኛለን፤ ይኸውም የመንፈስ ቅዱስ መውረድ ነው። ነቢያት በሙሉ ስለ መንፈስ

ቅዱስ የተላያ ትምህርቶች አስተምረዋል። ነገር ግን በሕዝቡ ላይ የእግዚአብሔር መንፈስ እንደሚወርድ የተነሳው የመጀመሪያ ዝቢያ ኢዮኤል ነበረ። በብሉይ ኪዳን ዘመን መንፈስ ቅዱስ በአገሪቱ ውስጥ የተለየ ሥራ ይውራ ለዝቡ ሰዎች ይሰጥ ነበር፤ ይኸውም ለነቢያት፣ ከሠናትና ነገሥታት ነበረ። የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ከእግዚአብሔር ፈጣሪነት ጋር ተያይዟል። መዝ.51:10።

በብዙ በታ የኢዮኤል ጽንፅ ሥዕላዊ መሆኑን አስተውሉ። ስለዚህ ከጥሪ ቃላት አልፎ በመልክት ኢዮኤል በዘመኑ ለዝቡ ሰዎች ይናገር የነበረው መልእክት ምን ነበረ? ብላችሁ ሁሉን ይጻፉ።

ኢዮኤል

ግብራሪያ

አብዛኛዎቹ እስራኤላውያን ገበሬዎች ነበሩ። በገገድ ሥራ ላይ እንኳ የተሰማሩ የከተማ ሰዎች ኑርኦቸው በገበሬዎች የተደገፈ ነበር። ምርታቸው ሁሉ በድንገት ወድሟል። ኢዮ.1:1-20። ከእነዚህ ጥቅሶች መካከል የወረራውን ከባድነት የሚጠቁሙትን መርጠህ በግውጣት ጻፋቸው። በ1:13-14 የታወጀው ጽዮ ለሕዝቡ ግላጼ ነበር።

ሕዝቡ አንበጦቹን ብቻ ሲመለከት ዝቢያ ኢዮኤል ከእነርሱ አልፎ አሰራውያንን ይመለከት ነበር። ኢዮ.2:1-11። እርሱ የተመለከታቸው አንበጦች ፈረሶች ሆነው አግኝቷቸዋል። አንበጦቹ ከሰሜን መጥተው የሚወሯቸው ሠራዊቶች ምሳሌ ነበሩ። ይህም ሁኔታ በ722 ዓ.ዓ. ተፈጽሟል። አንበጦቹ እህሉን በአጠቃላይ እንዳበላሹ ሁሉ እንዲሁ አሰራውያን ምድሪቱን ይመለሱዋት።

ነገር ግን የግምገማው ጊዜ አላላፈባቸውም ይሆናል፤ ባይዘገዩና ከልባቸው ንሥሐ ቢገቡ ምናልባት እግዚአብሔር ለነፃዩ እንዳደረገው ምሕረት ያደርገላቸው ይሆናል። ኢዮኤል ሕዝቡ እውነተኛ ንስሐ እንዲያደርጉ ይጋብላቸዋል። ኢዮ. 2:12-17። ነገር ግን ንስሐ ለመግባት ፈቃደኞች አልነበሩም። ችግሩ ስለተባባሰባቸው የደሰሙላ ንስሐ ገብተዋል። ይሁን እንጂ ይህ ልባዊ ያልሆነ ንስሐ ከአሰራውያን አላዳናቸውም።

እግዚአብሔር ወዲያውኑ በመፍረድ ፈንታ ያደርገላቸው ነገር ምንድነው? ድንጋይ ልባቸውን እንደገና በቸርነት ሊያለሰልስ ይሞክራል። እንደገናም መልሶ ይባርካቸዋል። ኢዮ. 2:18-27። ጳውሎስ በሮሜ 2:4 ላይ የእግዚአብሔር ቸርነት ወደ ንስሐ ሊያቀርባቸው ይገባል ይላል። ይህንን ቸርነት በያቃልሉ የሚተርፋቸው ነገር ፍርድ ብቻ ነው።

የኢዮኤል ትምህርት ሶስተኛ ክፍል ስለ መጨረሻው ፍርድ ነው። እግዚአብሔር ምድሪቱን እንደሚባርክ ሕዝቡንም ይባርካል። ኢዮ.2:28-32። ነገር ግን ከሐዋ.2:17-21 እንደምንረዳው የኢዮኤል ትንቢት እርሱ ከተረዳው በላይ እጅግ ፍጻሜ አግኝቷል።

ሌሎቹ ሕዝቦች እንዴት ነበሩ? እግዚአብሔር የእስራኤል ብቻ እምላክ ነው? ኢዮኤል እግዚአብሔር በሌሎች አሕዛብም ላይ እንደሚፈርድ ለእስራኤላውያን ያሳስባቸዋል።

ኢ.ዮ.3:1-15። እገላለፁ ሥዕላዊ ይሁን ወይም ቀተተኛ አባባል ለማወቅ ያስቸግራል፤ ግናቸውም ቢሆን የእግዚአብሔርን ሥራ ያሳያል።

ቢሆንም የእስራኤል ሕዝብ አልተረሳም። እግዚአብሔር ለእነርሱ ያስቀመጠው እንደ የተለየ ነገር አለው፤ ኢ.ዮ.3:16-21 እንብቡ። እነዚያ የእስራኤል ጠላቶች የነበሩት ግምላጫ የላቸውም። እግዚአብሔር ሕዝቡን ከክፉ ይጠብቃቸዋል። የእግዚአብሔርን ኃይል ከተመለከቱ በኋላ ራሳቸውን ለእነርሱ ግስገዛት ያልፈለጉትን ድል ያደርጋቸዋል። በብዙዎቹ የትንቢት መጻሕፍት መጨረሻ ላይ እንደምናገኘው የዚህ መጽሐፍም መደምደሚያ ስለ በረከቶች ነው። ሕዝቡ መጥሮ ቢሆንም ክፉታቸውም ቢባላቸው የእግዚአብሔር ዕቅዶች ሊበላሹ አይችሉም፤ ርግ 11:6።

ኢ.ዮ.ኤል

የተለዩ ነጥቦች

1. ምንም እንኳን እስራኤልን እንበጠቅ አዘውትረው የሚያጠቁት ቢሆንም ይሸኛው ወረራ በጣም የከፋ ነበር፤ ኢ.ዮ.1:2-3 ተመልከቱ። ኢ.ዮኤል ይህን ሁኔታ ሕዝቡን ለመተስተላለፍ ተጠቅሞበታል። ወረራው በጣም ከጣድ ከመሆኑ የተነሣ ምንም ሰብል አላስቀረላቸውም ነበር፤ ኢ.ዮ. 1:11-12፤ 1:16-20 ተመልከቱ። ይህ ሁሉ ችግር ሕዝቡ እግዚአብሔርን እንዲፈልጉ አላደረጋቸውም። ግርፋቱንም ለመቀበል ሽንጣቸውን ገትረዋል።
2. «የጌታ ቀን» መቼ ነው? የመጨረሻውን ፍርድ ብቻ ሳይሆን በማንኛውም ወቅት እግዚአብሔር ኃይሉን በተለየ መንገድ ሲገልፅ ነው፤ ኢ.ዮ.2:1-11። እግዚአብሔር አላራውያንን የራሱ መላሪያ አድርጎ ተጠቅሞባቸዋል፤ ቁ.11።
3. ልብ ከፉ ነገር ከማድረግ ካልተመለሰ በእግዚአብሔር ፊት ጾም መጸምና ልብስን መቅደድ ምንም አይጠቅምም። ኢ.ዮኤል ይቅርታን ለማግኘት ሥርዓትን መፈጸም በቂ እንዳልሆነ ሊያሳያቸው ሞክሯል፤ ኢ.ዮ.2:12-17።
4. በምዕ. 3:1-15 ላይ ኢ.ዮኤል ከጠቀመው የመጨረሻው ፍርድ በፊት እግዚአብሔር ሁለት ምልክቶችን ወይም ማሰጠንቀቂያዎችን ለዓለም ይሰጣል። የመጀመሪያው የራሱ ሕዝብ የተለወጠ ኑሮ ነው፤ ኢ.ዮ.2:28-29። ሁለተኛው ምልክት በምትታየዋ ዓለም ውስጥ የሚደረጉ ለውጦች ነው፤ ኢ.ዮ.2:30-32። እነዚህ ነገሮች የሚያመለክቱት የመጨረሻዎቹን ዘመናት ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔር በምድር ላይ ከመፍረዱ በፊት የሚያደርገውን ሥራ ነው።
5. በ2ኛ ነገ. 14:23-29 ላይ እግዚአብሔር በዳግማዊ ኢዮርብዓም ዘመነ መንግሥት እስራኤልን እንደባረከት ተመልክተናል። ይሁዲን ደግሞ በዶክያን ዘመነ መንግሥት ባርኳታል፤ 2ኛ ዜና 26:1-23። ሕዝቡ ምን አደረገ? እንዲያውም ከበፊት የበለጠ ኃጢአት ሠርቷል። በኢ.ዮኤል 3:16-21 ውስጥ እንደተገለጠው እግዚአብሔር ሕዝቡን በሶስት የተለያዩ መንገዶች ይባርከው ነበር፤ ቁ.16-17፤ ቁ.18፤ ቁ.19-21።

ኢ.ዮ.ኤ.ል

ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

1. እግዚአብሔር እርሱን እንዳንረሳ ለግድረግ ሁለት የተለያዩ ሥራዎች ይሠራል። ይኸውም፡- ይሰጣል፤ መልሶ ይወስዳል። ብዙ ሰዎች ሊያስጠነቅቃቸው ፈልጎ እግዚአብሔር ያላቸውን ሲወስድባቸው ከመጠን በላይ ይተክሳሉ፤ ከአንገት በላይ ከኃጢአታችን ተላቅቀናል ይላሉ፤ ይሁን እንጂ ከሚጥግቸው ኃጢአት ከልብ መላቀቅ አይፈልጉም። እግዚአብሔር ቸርነቱን ለመግለፅ በረከቶች ቢሰጣቸው በትዕቢት ተነፍተው እርሱን ይረሱታል። ኢዮኤል እስራኤላውያንን ስለነዚህ ሁለት ስሕተቶች ያስጠነቅቃቸዋል።
2. እግዚአብሔር ዘወትር ግስጠንቀቂያዎችን ይሰጣል። ጆርአችን ወደ ቃሉ በምናዘግብለበት ጊዜ እነዚህን ግስጠንቀቂያዎች እንረዳቸዋለን። እግዚአብሔር ሰዎችን ምን ሊናገር እንደፈለገ እንገነዘባለን። የእግዚአብሔር ሰዎች ኃጢአት ሲሠሩ ብናያቸው ኢዮኤል በ2፡12-17 ላይ ያደረገውን ግድረግ እንደሚገባን አንናግ።
3. ኢየሱስ ስለ መጨረሻው ፍርድ በሚያስጠነቅቅበት ጊዜ ኢዮ. 2፡31ን ተጠቅሟል፡ ጥቴ.24፡29፤ ጥር.13፡24-25፤ ሉቃ.21፡25፤ በተጨማሪ ራዕይ 6፡12-13 ተመልከቱ። ይህ እግዚአብሔር ከሚሰጣቸው ምልክቶች መካከል አንዱ ነው። ከመጨረሻዎቹ ምልክቶችም ደግሞ አንዱ ነው። ሰዎች ንሥሐ መግባት በጭራሽ እምቢ በሚሉበት ወቅት እግዚአብሔር ስለ ኃጢአታቸው ምን ግድረግ ይችላል?
4. ኃጢአትና ፍርድ የግድነግጠሉ ነገሮች ናቸው፤ እንዲሁም መቃዘዝና በረከት አይነግጠሉም። እግዚአብሔር እርሱን ለግስደሰት ለሚቀነት ሰዎች የተለየ በረከት ይሰጣቸዋል። እግዚአብሔርን ግስደሰት ተገቢያችን መሆኑን ስንረዳ ብቻ እንታዘዝለታለን እንጂ በረከቶቹን ስለምንፈልግ አይደለም። እርሱን ግስደሰት ተግባራችን እንደሆነ ስንገነዘብ እኛ ራሳችን ደግሞ በበረከት ተሞልተን እንገኛለን።
5. የእግዚአብሔር ፍቅር መልካም ነገሮችን ብቻ በመስጠት አልተገለፀም። ግስጠንቀቂያዎችም የእርሱ ፍቅር ሌላ ገጽታዎች ናቸው። የኢዮኤል ፍላጎት እስራኤልን ወደ እግዚአብሔር መመለስ ነበረ። በአንዳንድ መንገድ የኢዮኤል መልዕክት ከሆሴዕ ጋር ይመሳሰላል። ሆሴዕ ለሚያደርገው ምልጃ የተጠቀመበት መሠረት የራሱ ቤተሰብ ታሪክ ነው። ኢዮኤል ደግሞ እርሻውን እና የሚያስፈራውን የአንበጦች ወረራ በመጠቀም እስራኤል ለእግዚአብሔር ሕገ ያላትን ተጠሪነት ያሳስባታል።

ጥያቄዎች

1. እግዚአብሔር ያሉት ሶስት ዓይነት ሠራተኞች ማን ማን ናቸው?
2. ለ1ኛ ሃገ.12 ርዕስ አውጡለት።
3. ከ931-910 በእስራኤል ይገዛ የነበረው ማን ነበር?
4. ደግግረዋል ኢዮርብዓም መሠዊያዎችን ያቆመው የትና የት ነው?

5. ኢዮኤልና ዕንባቆም የሚመሳሰሉት እንዴት ነው?
6. ወደ ነነዌ የተላኩት ማንና ማን ነበሩ?
7. አሶር የይሁዳ ጎረቤት የነበረችው ለስንት ዓመታት ነው?
8. ኢዮኤል የተጻፈው መቼ ነው?
9. ዳግማዊ ኢዮርብዓም የሞተው መቼ ነበር?
10. እስራኤል ለአሶር ማደግደግ የጀመረችው በማን ዘመን ነበር?
11. ኢዮኤልን ከእስራኤል ነቢያት ጋር የምንቆጥረው በምን ምክንያት ነው?
12. ኢዮኤል ነቢይ እንደነበረ የሚያረጋግጠው የ2ኛ ነገ. ክፍል የትኛው ነው?
13. 2ኛ ነገ.17:7-33 በውስጡ ያዘለው ምንድነው?
14. እስራኤል በማን ተተካች?
15. የአንበጦቹ ትርጉም ምንድነው?
16. በኢዮኤል ውስጥ የሚገኘው አብዛኛው ንግግር ምን ዓይነት ነው?
17. የሐዋ. 2:17-21 የሚያሳየን ምንድነው?
18. ዳግማዊ ኢዮርብዓም እስራኤልን ይመራ በነበረበት ወቅት የይሁዳ ንጉሥ ማን ነበር?
19. መጽሐፉ የሚደመድመው በምንድነው?

ትምህርት አራት

መግቢያ

በክፍል አንድ የሚገኙት አራት ትምህርቶች የተፈፀሙት ከ800-700 ዓ.ዓ. መካከል ነው። በዚህ መቶ ዓመታት ውስጥ በእስራኤል ላይ ስምንት ንጉሶች ነግሠዋል፤ እነርሱም፡-

1. ዮሐስ 798-783
2. ዳግማዊ ኢዮርብዓም 783-743
3. ዞካሪያ 743
4. ሰሎም 743
5. መናሐም 743-738
6. ፋቂያስ 738-737
7. ፋቂሔ 737-732
8. ሆሴዕ 732-723

የመጨረሻዎቹን ስድስት ነገሥታት ታሪክ ለማግኘት 2ኛ ነገ. 15-16ን ተመልከቱ። በእነዚህ ነገሥታት ዘመን አሶር ከዕለት ወደ ዕለት ብርታት እየጨመረች መጥታለች። አሶር እየበረታች ስትሄድ እስራኤል የሚያስፈራ ደረጃ ላይ እስከምትደርስ ድረስ ኃጢአትዋ ያዳከማት ነበር።

የአሰራውያን ነገሥታት ቅደም ተከተል ከዚህ በታች እንደሰረጸው ነው፡-

1. ሳላሣዊ ቴሌጌል ቴሌፈላሶር	745-727 ዓ.ዓ.
2. ስልምናሶር - 5ኛ	727-722 ዓ.ዓ.
3. ዳግማዊ ሳርጎን	722-705 ዓ.ዓ.
4. ሰናከረም	705-681 ዓ.ዓ.
5. አስራዶን	681-669 ዓ.ዓ.
6. አስናፈር	669-627 ዓ.ዓ.

የእነዚህን ነገሥታት ስሞች በሚከተሉት የብሉይ ኪዳን ክፍሎች ውስጥ ማመሳከር እንችላለን።

- ቴሌጌል ቴሌፈላሶር 3ኛ፡- 2ኛ ነገ. 15: 29፤ 16: 7፤
10፤ 1ኛ ዜና 5: 6፤ 5: 26፤ 2ኛ ዜና 28: 20።
- ስልምናሶር 5ኛ፡- 2ኛ ነገ. 17: 3፤ 18: 9።
- ሳርጎን፡- ኢሳ. 20: 1።
- ሰናከረም፡- 2ኛ ነገ. 18: 13፤ 19: 16-20፤ 36፤
2ኛ ዜና 32: 1-2፤ 9-10፤ 22፤ ኢሳ. 36: 1፤ 37: 17፤
21፤ 37።
- አስራዶን፡- 2ኛ ነገ. 19: 37፤ ዕዝ. 4: 2፤ ኢሳ. 37: 38።
- አስናፈር፡- ዕዝ. 4: 10።

አሞፅ

ታሪካዊ መግቢያ

ሆሴዕ እና ኢዮኤል የት ይኖሩ እንደነበር የሚያስረዳ ፍንጭ አናገኝም። ምናልባት ያልተጠቀሙበት ምክንያት በእስራኤል ውስጥ በአንዱ አካባቢ ይኖሩ ስለነበር ይሆናል። አሞፅ ግን ትንቢት የተናገረው ለእስራኤል ቢሆንም ተቀማጭነቱ በይሁዳ ነበር። ያደገበት መንደር ቴቱጤ ሲሆን እርሱም ከኢየሩሳሌም በስተደቡብ 15 ኪ.ሜ. ርቀት ላይ ኢሩኤል ከተባለው በረሃ አፋፍ ላይ ነበር።

የምድር መንቀጥቀጥ የሆነበትን ዘመን አናውቅም፤ ስለዚህ ከዚህ ነጥብ የተነሣ መጽሐፉ የተጻፈበትን ዘመን ለመግመት አንችልም። ኢሳይያስ ለአገልግሎት የተጠራው ንጉሥ ያዝያን ከሞተበት ዘመን ነበር፤ ኢሳ. 6: 1። ዳግማዊ ኢዮርብዓም የሞተው ዓርባ ዓመታት በኢየሩሳሌም ከነገሠ በኋላ ከዚህ ጊዜ ሶስት ዓመታት ቀደም ብሎ ማለት በ743 ዓ.ዓ. ነበር። እንደዚህ ከሆነ እንግዲህ አሞፅ ሰማርያ በአሰራውያን ከመያዟ በፊት ቢያንስ በግምት ለ20 ዓመታት ትንቢት ተናገሯል ማለት ነው።

ስለ ዳግማዊ ኢዮርብዓም ዘመነ መንግሥት ፍንጭ የሚሰጠን 2ኛ ነገ. 14: 23-29 ብቻ ነው። የምናውቃቸው ነገሮች ጥቂትም ቢሆኑ እንኳ መጽሐፉን መተርጎም እንድንችል ይረዳናል። ከ783-743 ዓ. ዓ. ማለት በዳግማዊ ኢዮርብዓም ዘመነ መንግሥት እስራኤል በጣም ሐብታምና ጠንካራ መንግሥት ነበረች። የእግዚአብሔርም ፍርድ ከእስራኤል በጣም

የራቀ መስሎ ይታይ ነበር። ሐብቷና ብርታትዋ በእግዚአብሔር ላይ የተቆጣ መሆኑን የሚጠቁሙ ምልክቶች አይመስሉም።

አሞፅ በመጽሐፉ ውስጥ አሰራውያንን አለመጥቀሱ በጣም የሚያስገርም ነው። እርሱ በሰሜን ግለትም በእስራኤል እንዳልኖረ እናውቃለን፤ ሆኖም አሰር በ853 ዓ.ዓ. ገሸኛ በሆነው ቢቃርቃር ጦርነት ደግሰቱን እንደወጋች ላያውቅ አይቀርም፤ 1ኛ ነገ.22:29-36 ይህን ጦርነት ሳይጠቁም አይቀርም፤ በ843 ዓ.ዓ. እንደገናም በ797 ዓ.ዓ. ደግሰቱ ተከባለች። የሰርያ ንጉሥ አዛሄል አሰር ከእርሱ የወሰደችውን ጥቂት መሬት አስመለሰ ነበር። አዛሄል አሰርን የሚደፍር ከመሆኑም በላይ እስራኤልን ደግሞ አልፎ አልፎ ያጠቃ ነበር፤ 2ኛ ነገ.13:22-25። በዚህ ዘመን ኤልሳሳና ኤልያስ በእስራኤል ትንቢት ይናገሩ ነበር። ዮናስ ደግሞ ወደ አሰር ዋና ከተማ ወደ ነነዌ በእግዚአብሔር የተላከው በዳግማዊ ኢየሩብሃም ዘመን መንግሥት ነበር።

አሞፅ ከተዘዋወረባቸው ከተማዎች አንዷ ከአብርሃም ጊዜ ጀምሮ ገሸኛ የነበረችው ቤቴል ነበረች፤ ዘፍ.12:8፤ 33:1፤ 35:7። የአሞፅ ተልዕኮ በ1ኛ ነገ.12:28-13:32 ላይ ከተገለፀው ከእርሱ ዘመን 200 ዓመታት በፊት ከተፈጸመ ድርጊት ጋር ግዳደር ይችላል። አሞፅ ለል ቤቴል የጠቀሰውን ተመልክቶ፤ 4:4፤ 5:5-6፤ 7:13። በአሰራውያን ተልከው ሕዝቡን ሊያስተምሩ የመጡት ካህናት በኋላ ሳምራውያን ተብለው በዚያ ቦታ ሰፍረዋል፤ 2ኛ ነገ.17:28። በ1ኛ ነገ.12 ላይ የሚገኘው ትንቢት ፍጻሜ ያገኘው ከተነገረ ከ300 ዓመታት ያህል በኋላ በኢየሱያስ ዘመን መንግሥት ነበር።

ከ781-740 ዓ.ዓ. የቆየው የያዝያን ዘመን መንግሥት ዘገባ በ2ኛ ዜና 26 ውስጥ ሰፍሯል። እርሱም የይሁዳ እንጂ የእስራኤል ንጉሥ አልነበረም። ቢሆንም የእርሱ ዘመን መንግሥት በዚያ ዘመን ስለነበረው የአይሁዶች ብርታትና ብልፅገና መረጃ ይሰጠናል። በጊዜው ስለነበረው ማኅበራዊ እና ኤኮኖሚያዊ ሁኔታ ስለሚያስረዱን ከዚህ ቀጥሎ ከሆሴዕ መጽሐፍ የሚቀርቡትን ምንባቦች አንብቡ፤ ሆሴዕ 4:4-10፤ 5:4-7፤ 8:1-14።

አሞፅ

የነቢዩ ሸክም

አንድ ሰው በሚያደርገው ሥራ ማንነቱን ያስታውቃል። የሕዝብ ውስጣዊ ሁኔታ በማኅበራዊ ኑሮውና በእስተዳደሩ ይታወቃል።

አሞፅ የእስራኤላውያንን የሃይማኖት አኗኗር ሲመለከት ከአምላካዊው ሥርዓት የራቁትን ልማዶችን አይቷል። እስራኤላውያን በኢየሩሳሌም ወደሚገኘው ቤተ መቅደስ ባለመሄዳቸው እግዚአብሔር አልተደሰተም። ነገር ግን በዚህ ምክንያት ብቻ እግዚአብሔር አልተቆጣቸውም።

አሞፅ የእስራኤልን ሕዝብ ማኅበራዊ ኑሮ ድካም ይመለከት ነበር፤ 3:9-4:3። በግልፅ ይታይ የነበረውም ኑሮአቸው የልባቸውን ዝንባሌ በትክክል ይከሥታል። በሥርዓት አረጋጸም

ረገድ እግዚአብሔርን የሚያመልኩ እና የሚከተሉ ቢመስሉም እንኳ በማያጠራጥር መንገድ ከእርሱ የራቁ ነበሩ።

ሆሴዕ እስራኤላውያን ወደ እግዚአብሔር ፍቅር እንዲመለሱ ተማፅኗቸዋል። ኢዮኤል የደረሰባቸው የተፈጥሮ አደጋ ወደ ፊት ለሚደርስባቸው ለከፋ ችግር ምሳሌ እንደሆነ አስተምሯቸዋል። ግንብራዊ አኗኗራቸው ኃጢአተኞች እንደሆኑ ያመለክት ስለነበር ለእግዚአብሔር ፍርድ የተዘጋጁ መሆናቸውን አሞፅ ያሳስባቸው ነበር።

በእስራኤል አገር የነበሩት ባለጠንችና ኃይለኞች አገራቱና ሕዝቡ የእነርሱ ንብረት እንደሆኑ ቆጥረውታል። ነገር ግን ሁላቸውም ለእግዚአብሔር መገዛት እንደሚገባቸውና እርሱ እያንዳንዳቸውን ጠርቶ መልስ እንዲሰጡት የሚጠይቃቸው መሆኑን ዘንግተውታል።

እነዚህ ግስጠንቀቂያዎች በውጭ ለነበሩት ሳይሆን ለእግዚአብሔር ሕዝብ የተሰጡ መሆናቸውን አስታውሱ! እነዚህም ግስጠንቀቂያዎች የተመረኮዙት በቃል ኪዳን ላይ ነው። ሰዎች እግዚአብሔር የሚፈልግባቸውን ነገር ሁሉ ለግድረግ ተስማምተው ነበር፤ ዘፀ. 19:8። አሁን ግን አውቀው ቃል ኪዳንን ስለጣሱ የሚጠብቃቸው ፍርድ ብቻ ነው።

በግስጠንቀቂያዎቹ መካከል የንሥሐ ጥሪ እንመለከታለን፤ 5:1-25። በተጨማሪ ታማኝ ሆነው የሚቆዩትን ጥቂት ሰዎች እግዚአብሔር እንደማይተዋቸው ነቢያቱ ሲያሳስቡዋቸው እንመለከታለን፤ 9:11-15። ይሁን እንጂ ታማኞቹ ከከፉዎች ጋር ይሰቃያሉ። ሆኖም እግዚአብሔር ታማኞችን አይተውም! በፍጹም አይረሳቸውምም። እርሱ በምሕረቱ ይመለስና ያድናቸዋል። አንድ ቀንም ወደ አገራቸው ይመለሳሉ።

አሞፅ አሥሩን የእስራኤል ነገዶች በሚመለከትበት ጊዜ ለመታወድ የደረሰ ሰብል፣ ለመታለብ የተዘጋጀች ላምና ለመቃጠል የቀረቡ እንጨቶች ይመስሉ ነበር። ከዚህ መፃት የሚያድናቸው የእግዚአብሔር ምሕረት ብቻ ነው። ነገር ግን ንሥሐ የማይገቡ ከሆነ ያንን ምሕረት ሊያገኙ አይችሉም።

አሞፅ በመጽሐፉ ውስጥ እግዚአብሔርን እንዴት አድርጎ እንደሚያቀርበው አስተውሉ። እያንዳንዱ ሕዝብ ለምሳሌ ፊንቄ፣ ሶሪያ፣ አሞን፣ ሞአብና ኤዶም ሁሉም የራሳቸው ጣኦታት ክርክሩት። በተለይ የከነዓናውያን አምላክ በአል ለእስራኤላውያን አደገኛ ነበር። ከዚህ የተነሣ አሞፅ እግዚአብሔርን የሚተካከል ሌላ አምላክ እንደሌለ አጥብቆ ይነግራቸዋል።

አሞፅ

ማብራሪያ

አሞፅ 9 ምዕራፎች ቢኖሩትም አጠቃላይ ዕቅዱ በመጠኑ ቀለል ይላል።

የእስራኤል ጎረቤት የሆኑትን፡- ሶሪያ፣ ፍልስጥኤም፣ ጢርስ፣ ኤዶም፣ አሞን፣ ሞአብንና በመጨረሻም ይሁዳን በመጠቀም ይጀምራል። ነቢዩ ስለ ይሁዳ በምዕ.2:4-5 ውስጥ ያቀረበው ትንቢት የተፈጸመው ከ200 ዓመታት ያህል በኋላ ነበር። ይህም እግዚአብሔር ይሁዳን ሳይፈርድባት ለ200 ዓመታት ያህል ምሕረቱን እንዳበዛላት ያሳያል።

አሞፅ ስለነዚህ ሰባት መንግሥታት ከተናገረ በኋላ ወዲያው ንግግሩን ወደ እስራኤል ይቀይራል።

እስከ ምዕ. 6 መጨረሻ ድረስ እስራኤላውያንን ይናገራቸዋል። እስራኤል በዚያ ዘመን ሀብታምና ብርቱ እንደነበረች አትዘንጉ። ሕዝቡ ምን ያህል ኃጢአተኞች እንደሆኑ ተመልከቱ፤ 2:6-3:2። በዚህ ምንባብ ውስጥ ስንት ኃጢአት ተጠቅሷል?

አሞፅ ክዚይ መሆን አልፈለገም፤ እግዚአብሔር ስለተናገረውም ዝም ብሎ ለመቀመጥ አልቻለም፤ 3:3-8። እግዚአብሔር በአፋ ያኖረውን የግድ መናገር ነበረበት።

ንጉሥ ዘምበሪ የቀረቀራት ከተማ ሰማሪያ የእስራኤል መዲና ነበረች። ይህች ከተማ ምን ያህል ሀብታምና ብርቱ እንደነበረች ተመልከቱ፤ 3:9-4:3። በዚህ ምንባብ ውስጥ የሰማሪያን ምችት የሚያመለክቱት የትኞቹ ቃላትና ዓረፍተ ነገሮች ናቸው? ሕዝቡ ኃይላቸውንና ገንዘባቸውን ለራሳቸው ጥቅም ብቻ ለማዋል በመፈለግ ኃጢአትን በኃጢአት ላይ ለመደራረብ ብቻ ያሰቡ ነበር።

እግዚአብሔር በመከራና በችግር ሊያስተምራቸው እንዴት እንደሞከረ ኢዮኤል ያሳያል፤ እነርሱ ግን መግር አልፈለጉም። አሞፅም ተመሳሳይ ነገር ያደርጋል፤ 4:4-13። ችግር እግዚአብሔርን እንዲፈልጉ አላደረጋቸውም። እግዚአብሔር ተጥቶአቸዋል፤ እነርሱ ግን መግር አንፈልገም ብለዋል።

ታዲያ አሞፅ ዝም አላቸው? እንዲያውም እስከ መጨረሻው ቀን ግለትም እስከ 722 ዓ.ዓ. ድረስ አብዝቶ ይጠራቸዋል። እስከዚያ ቀን ድረስ ንጉሥ የመግባት ዕድል ነበራቸው፤ 5:1-2 ተመልከቱ። አሞፅ ኃጢአታቸውን በዝርዝር ስለሚያውቅ ይህ የእግዚአብሔር ፍርድ ብቻ በላያቸው ላይ እንደሚመጣባቸው ይነግራቸዋል።

ኢዮኤል በአንበጦቹ አግዛደነት የእግዚአብሔርን ፍርድ ተመልክቷል። አሞፅ በሕዝቡ ኃጢአት አግዛደነት የእግዚአብሔርን ቁጣ ተመልክቷል፤ 6:1-14። 6:1-14 ፍጻሜ ያገኘው አሞፅ ከተናገረው ከ20 ዓመት በኋላ ሳይሆን አይቀርም፤ ከንቱ ሆኖ ግን አልቀረም። እግዚአብሔር እሠራለሁ ብሎ የተናገረውን አድርጓል።

አሞፅ 8:4-14 ከ6:1-14 ጋር በጣም ይመሳሰላል። አሞፅ ለብዙ ዓመታት ሳይሰብክ አልቀረም። ስለዚህ ገን ለገን ሰፍረው የሚገኙት ሰብከቶቹ በመካከላቸው በግልፅ የብዙ ዘመናት ርቀት ይኖራቸዋል።

በመጽሐፉ ውስጥ ያለው ታሪካዊ ክፍሉ አንድ ብቻ ነው፤ 7:10-17። ቤቴል ከኢዮሩሳሌም በስተሰሜን 12 ኪ.ሜ. ብቻ ትርቃለች። በ1 ነገ. 13 የሚገኘውን ታሪክ እንደገና ተመልከቱ። ዳግማዊ ኢዮርብዓም የነገሠው ከ783-743 ዓ.ዓ. ድረስ ነበር፤ ስለዚህ ይህ ታሪክ የተፈጸመው እርሱ ከመሞቱ ከ743 ዓ.ዓ. በፊት መሆን አለበት። ይህም እስራኤል እግዚአብሔርን ለመስማት ፈቃደኛ እንዳልነበረች ያሳያል።

ትንቢተ አሞፅ አምስት ራዕዮች አሉት፡-

1. አንበጦች	7:1-3
2. እሳት	7:4-6
3. ቴምቢ/የውሃ ልክ መለኪያ/	7:7-9
4. ትርጫት	8:1-3
5. መሠረያ	9:1-10

የሁሉም ራዕዮች ትርጉም አንድ ነው፤ ይኸውም የእግዚአብሔር ፍርድ እውነተኛ መሆኑን ያሳያሉ። ፍርዱ ደግሞ የግደቀር ስለሆነ ግንም ሊያመልጥ አይችልም።

ሆኖም የታሪኩ ማክተሚያ ይህ አይደለም፤ ሆሌፅ 13:4-8። በድጋሚ አሞፅ 9:11-15ን እና ኢዮሌል 3:16-21 ተመልከቱ። የእስራኤል ነቢያት እያንዳንዳቸው የሚደመድሙት እግዚአብሔር ገና ወደፊት ለሕዝቡ ምን እንደሚያደርግ በሚያሳይ ተስፋ ነው። ከተናገሯቸውም ትንቢቶች መካከል ጥቂቶቹ ፍጻሜያቸውን እንዳገኙ እናውቃለን። እግዚአብሔር በፍፁም አልረሳቸውም። በ536 ዓ.ዓ. ከባቢሎን ምርኮ አድኗቸዋል። ለብዙ ትውልዶች ዘመናትም ጠብቋቸዋል።

ሕዝቡ ቃል ኪዳንን ቢተላለፍና እግዚአብሔር ቢቀጣውም ቃሉን ገን አይሰርዝም። አደርግላችኋለሁ ብሎ የሰጣቸውን ተስፋ ያደርግላቸዋል። ቅጣቶቹ እርሱ በእርግጥ የሚጠነቅቅላቸው መሆኑን የሚያሳዩ ሞስትናዎች ናቸው። ሰዎች የተሰጧቸው ቅጣቶች ሲሰጧቸው እግዚአብሔር በእውነት ነቢዩን እንደላከው ይረዳሉ።

አሞፅ

የተለዩ ነጥቦች

የብሉይ ኪዳን ካርታችሁን በመጠቀም በ1:3-2:5 የተጠቀሱትን ቦታዎች ትክክለኛ ሥፍራ ለይታችሁ እወቁ። ከእነዚህ አገሮች መካከል ብዙዎቹ በአንድ ወይም በሌላ አቅጣጫ እስራኤልን እንደሚጎራበዷት ተገንዘቡ። የእያንዳንዱን ሕዝብ ታሪክ አስታውሱ። በዚህ ምንባብ ውስጥ ከተጠቀሱት አገሮች ስንቶቹ እስከዛሬ በብሔር ደረጃ ይገኛሉ? ፍልስጥኤም የሚለው ቃል ሁለት የተለያዩ ትርጉም ያለው መሆኑን አትርሱ። እግዚአብሔር እያንዳንዳቸውን ደምሰሷቸዋል።

እግዚአብሔር እስራኤልን ድል አድራጊ እንድትሆን መርጧታል። እዚህ ላይ ገን የምንመለከተው እስራኤል በየአቅጣጫው ስትሸነፍ ነው፤ 4:4-13፤ 6:1-14፤ 8:4-14። የእግዚአብሔር ዕቅድ አልተወሰነም፤ ደግሞም አልተለወጠም። እስራኤል ገን እግዚአብሔር ሊሰጣት የፈለገውን በረከቶች በራስዋ መንገድ ልታገኛቸው ስለፈለገች አጥታቸዋለች።

አሞፅ ወደ አገልግሎቱ የመጠራቱን ሁኔታ ሲዘረዝርና የጥሪው አቀራረብ ከኢሳይያስና ከኤርምያስ ልዩ መሆኑን ይገልጻል፤ ኤር. 17ና ኢሳ.6ን ተመልከቱ። ሶስታቸውም እግዚአብሔር ለሥራው እንደጠራቸው እርግጠኞች ናቸው። ለመናገር የተገደዱት

እግዚአብሔር ታሉን ሰለሰጣቸው ነበር። አሞፅ ለምን ያህል ጊዜ እንደተናገረ አይታወቅም። ነገር ግን እግዚአብሔር ለቃሉ እንደመረጠው እርግጠኛ ነበር። 1:2 ተመልከቱ።

ስዎች የልባቸውን ሁኔታና ዓላማ እንዲገልጹ እግዚአብሔር ልዩ ልዩ ሥርዓቶች ሰጥቶአቸዋል። በሙሴ መጽሐፍ ውስጥ የተቀደሱት ሥርዓቶች ትልቅ ዋጋና ትርጉም ነበራቸው። ሆኖም 5:1-27 እንደሚያሳየን ሥርዓቶች ትርጉም የለሽ ሽፋን ብቻ ሊሆኑ ይችላሉ። የተቀደሱት ሥርዓቶች ከሥነ ምግባራዊ ለውጦች ጋር አብረው የግዴዳ ከሆነ ጥትመቢስ ሆነው ይገኛሉ። አሞፅ ምዕ.5 የአይሁድን ሥርዓት ሙሉ በሙሉ እንደሚያወግዝ ተደርጎ መቆጠር የለበትም።

የአምስቱ ራዕዮች መሠረታዊ ትርጉም አንድ ዓይነት ነው። የያዙት ትንቢት በ722 ዓ.ዓ. የተፈፀመ መሆኑን እናውቃለን። አሞፅ በእያንዳንዱ ራዕይ ውስጥ ፍርድ የተቃረበና የግዴታ መሆኑን ያሳስባቸዋል። ሕዝቡ ከእነዚህ ራዕዮች ውስጥ ለራሳቸው የሚያስፈልጓቸውን ትምህርቶች ላይቀሰሙ እንዳልቀሩ እናውቃለን።

በ9:11-15 ውስጥ የሚገኘው ትንቢት ሶስት ዓይነት የአፈጻጸም ደረጃ ሊኖረው ይችላል። ሕዝቡ በ536 ዓ.ዓ. ከምርኮ ወደ ይሁዳ ተመልሰዋል። የሐዋ.15:16-18 እንደሚያሳየን እነዚህ ቃላት አጥኞችንም ደግሞ ይመለከታሉ። እግዚአብሔር አሁንም ለሕዝቡ የተሻለ ነገር ለማድረግ በግብርና ላይ ሊሆን ይችላል። ትንቢቱ ሰፊ በመሆኑ በአንዱ ትርጉም ብቻ ይወሰናል ለማለት አይቻልም። ስለዚህ የሚከተሉትን ሁለት ነጥቦች ልብ አድርገን እናሰላስላቸው፡-

1. ትንቢቱ አንድ ጊዜ ተፈጽሟል፤ ስለዚህ ሌላ ትርጉም አይኖረውም ብለን እንዳናስብ መጠንቀቅ አለብን።
2. ታሪካዊውን እና ትንቢታዊውን ትርጉም ብቻ በመውሰድ ምንግቡ ስለ እግዚአብሔር ግንኙነትና ሥራ የሚያስተምረውን ትምህርት እንዳንተወው እንጠንቀቅ። ዘወትር መጽሐፍ ቅዱስን ስናነብ ራሳችንን እንዲህ ብለን መጠየቅ ይኖርብናል፤ ይህ ትንቢት ስለ እግዚአብሔር ምን ያስተምረኛል? እግዚአብሔር ስለራሱ የሚናገረው ምንድነው?

አሞፅ

ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

በሰላም ተቀምጠው እግዚአብሔርን የግያስቡትን በርካታ ብሔሮች ስንመለከት እርሱ ረስቷቸዋል ብለን መገመት ቀላል ነገር ነው። የዮሐንስ ራዕይ ለዚህ ችግር የተሟላ መልስ ይሰጠናል። በተወሳኝ የዕንባቂያችን ትንቢት ተመልከቱ። የእግዚአብሔር ጊዜ የእኛ ላይሆን ይችላል፤ ነገር ግን የእርሱን ፍርድ ያላቃለሉትን በፍፁም አይተዋቸውም።

ሮሜ 8 እንደሚያሳየን በአዲስ ኪዳንም ሆነ በብሉይ ኪዳን ሕዝቦቹ ለእርሱ ብቻ እንዲገዙ የእግዚአብሔር ዕቅድ መሆኑን ያሳያል። ሕዝቡ በሙሉ እስራኤል እንዲሆኑ ይፈልጋል፤ ይኸውም እስከድል አድራጊነት ድረስ የታገሉትን ነው። ኃጢአት ክርስቲያንን ቢያጠቃውም

እግዚአብሔር ዘወትር መውጫ ይሰጠዋል፤ ርግ 7 ተመልከቱ። ሰባት ጊዜ እንኳን ልንወድቅ ብንችልም ሰባት ጊዜ ተነሥተን ጉዞአችንን እንተጥላለን።

እያሱስ 12 ሐዋርያት እንዲከተሉትና እንዲያገለግሉት መርጧል። ወደ ሌሎች የዓለም ክፍሎች ሄደው ወንጌልን እንዲሰብኩ የጥንቲቷ ቤተ ክርስቲያን ሰባክያንን መርጣለች፤ የሐዋ.13። እነዚህ አንድ ቡድን ብቻ ናቸው። ነገር ግን ሌሎች ክርስቲያኖችም ልክ አሞፅ እንዳደረገው የእግዚአብሔርን ድምፅ ሰምተው እርሱ በመደባቸው ሥፍራዎች ተገኝተው ሊያገለግሉት ይችላሉ። እንደ አሞፅ ለልዩ አገልግሎት የተለየ ጥሪ የተቀበሉ ሰዎች ለየት ያለ ጥሪ ያልተቀበሉት ሰዎች በዚህ ታቸውና በመሥሪያ ቤታቸው የሚሰጡትን አገልግሎት አይሻሙአቸውም።

እንደ መዘመር፤ ጸሎት፤ መጽሐፍ ቅዱስን ግንብብና ወዘተ የመሳሰሉት ውጫዊ ምልክቶች የልባችንን የውስጥ ስሜቶች ለግላዩት ስለሚያስችሉን አስረሳቢያችን ናቸው። ሆኖም ልባችን ገደብ ካልሆነና እግዚአብሔር ያዘዘንን ለግድረግ ዝግጁ ካልሆነን እነዚህ ነገሮች በሙሉ ጥቅም አይሰጡንም። ሆኖም ግንኙነት ውጫዊ ድርጊት የውስጣችንን ስሜትና ዓላማ የግድ ያሳያል፤ ስለዚህ እንጠንቀቅ!

የእግዚአብሔርን መልዕክት እንድንረዳ ግስተዋል የሚሰጠን መንፈስ ቅዱስ ብቻ ነው። የእስራኤል ሕዝብ አምስቱን ራዕዮች አዳምጠዋል። ነገር ግን ምንም ለውጥ አላሳዩም፤ ገዢው አልዘኑም። ስለዚህ በ722 ዓ.ዓ. በአሰራውያን ተግርክዋል። ዘወትር ቃሉን ስንሰማ እግዚአብሔር ትርጉሙን ለልባችን ግልፅ እንዲያደርግልን እንጸልይ። እግዚአብሔር በመልዕክቱ አግካይነት ምን እንደሚል ግስተዋል ያሻናል።

እግዚአብሔር በፍጹም ስለግደለወጥ ቃሉም አይለወጥም። ቃሉ ዘወትር አዲስ ስለሆነ ትርጉሙን በምናንበበት ወቅት ሁሉ አዲስ ነው። በአሞፅ ትንቢት ውስጥ የተጠቀሱት ተስፋዎች በዳግግዊ ኢየሩብሳም ዘመን ለኖሩት ሰዎች ብቻ አልጠረም፤ ነገር ግን ላሬም ለምንገኘው ለእያንዳንዳችን ጥምር ነው፤ 1ኛ ጲጥ.1፡12 ተመልከቱ። በግንኙነት ጊዜ ስታነቡ እንዲህ ብዛችሁ ጸልዩ፡- ጌታ ሆይ ተናገረኝ፤ እኔ ባሪያህም አደምጣለሁ። መንፈስ ቅዱስ የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪክና የመልክዓ ምድርን አቀጣመጥ አያስተምረንም። ነገር ግን እርሱ እንዲያስተምረን ካልጠየቅነው መልዕክቱ ልባችንን በፍጹም አይዘኑትም።

ጥያቄዎች

1. በከፍል አንድ የሚገኙ አራት ትምህርቶች የሚያጠቃልሉዋቸው ዘመናት የትኞቹ ናቸው?
2. ዳግግዊ ኢየሩብሳም የነገሠው ምን ያህል ዓመታት ነው? መቼ?
3. ከዳግግዊ ኢየሩብሳም ሞት በኋላ ሰግሪያ በ722 ዓ.ዓ. ከመውደቁ በፊት በእስራኤል ስንት ነገሥታት ነበሩ?
4. የ6 የእስራኤል የመጨረሻ ነገሥታት ታሪክ የምናንገኘው የት ነው?
5. ሰግሪያን ለ3 ዓመታት የከበሰ የአሰር ንጉሥ ማን ነበር?
6. ሰግሪያን አሸነፍኩት ያለው የአሰር ንጉሥ ማን ነበር?

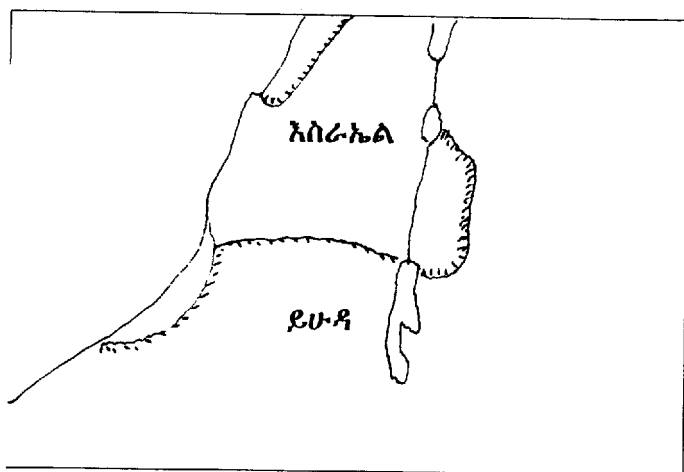
7. በ702-701 ዓ.ዓ. ይሁዳን ከወረረ በኋላ ኢየሩሳሌምን የያዛት የአሰር ንጉሥ ማን ነበር?
8. የመጨረሻውና ዝነኛው የነበረው የአሰራውያን ንጉሥ ማን ነበር?
9. ቴቱሒ የምትገኘው የት ነው?
10. አዳርያስ የሞተው መቼ ነበር?
11. የዳግማዊ ኢየሩብዓም ታሪክ የሚገኘው የት ነው?
12. በዳግማዊ ኢየሩብዓም ዘመን እስራኤላውያንን ያኩራሩዋቸው ሁለት ነገሮች ምን ምን ድናቸው?
13. በዳግማዊ ኢየሩብዓም ዘመን ወደ ነፃዊ የተላከው ማን ነበር?
14. ከአሞፅና ከሆሴዕ በፊት በእስራኤል ያገለገሉት ሁለት ነቢያት እነማን ናቸው?
15. 1ኛ ነገሥት 12ኛ አሞፅ 7 የሚመላለሉት በምንድነው?
16. በዳግማዊ ኢየሩብዓም ዘመን የይሁዳ ዝነኛ ንጉሥ ማን ነበር?
17. የእስራኤል ማኅበራዊ ኃጢአት የሚጠቁመን ምንድነው?
18. የአሞፅ 2:4-5 ትንቢት የተረፀመው መቼ ነበር?
19. ሰማርያ የእስራኤል ዋና ከተማ እንድትሆን የመረጣት ማን ነበር?
20. አሞፅ ከዛፋን ፍርድ የጠቆመው በምንድነው?
21. በአሞፅ ውስጥ ስንት ራዕዮች አሉ?
22. እነዚህ ራዕዮች በሙሉ የሚጠቁሙት ምንድነው?
23. ኤር.11 ኢ.ሳ.65 አሞፅ 3 በጋራ የሚናገሩት ነገር ምንድን ነው?

ክፍል ሁለት

ትምህርት አምስት

የይሁዳ ነቢያት

በትምህርት አምስት እና ስድስት ውስጥ ሶስት መጻሕፍት እናጠናለን። እነርሱም ሚክያስ፣ ሰፎንያስና ዕንባቆም ናቸው። ኢሳይያስና ኤርምያስ ደግሞ ለይሁዳ ተናግረዋል። ይሁዳ የሚይዘው ሁለት ነገዶችን ብቻ ነው። ይሁዳ ትገኛለች የነበረውን አካባቢ ለማወቅ ከዚህ በታች የሚገኘውን ካርታ አጥኑ።

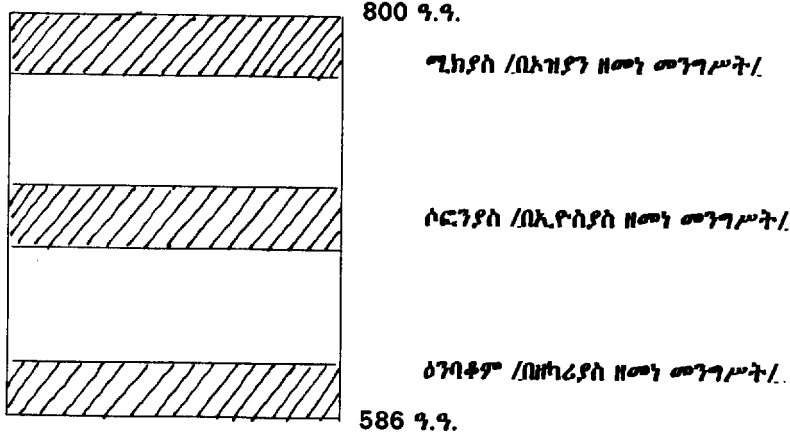

የይሁዳ ታሪክ ከ931 ዓ.ዓ. ማለት ከሰላሞን ሞት አንሥቶ እስከ 586 ዓ.ዓ. እስከ የኢየሩሳሌም ውድቀት ድረስ ያለውን ጊዜ ያጠቃልላል። ከ931 ዓ.ዓ. አንሥቶ እስከ 740 ዓ.ዓ. የአዝያን ሞት ድረስ ማለት ለ200 ዓመታት በይሁዳ ምድር የሚጽፉ ነቢያት አልነበሩም።

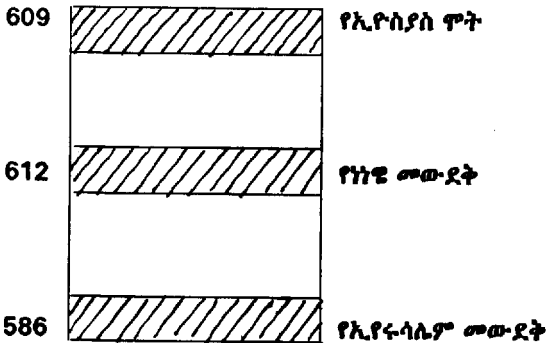
ኢሳይያስና ሚክያስ የተናገሩት በተመሳሳይ ዘመን ነበር፤ እነርሱ የመጀመሪያዎቹ ለይሁዳ የተናገሩ ጸሐፊ ነቢያት ነበሩ።

ከኢሳይያስ ሞት ግለትም ከ700 ዓ.ዓ. አንሥቶ እስከ ንጉሥ ኢዮስያስ ዘመን ግለት ለ75 ዓመታት በይሁዳ ምድር ምንም ነቢያት አልነበሩም። ወዲያው በድንገት ሶፎንያስ ብት ብሏል።

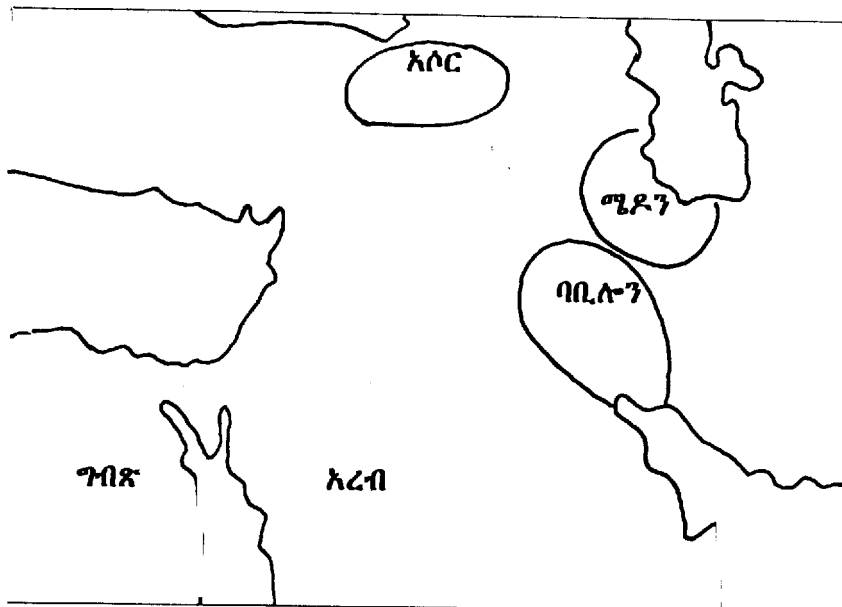
ዕንባቆም የተናገረው በኢየሩሳሌም ውድቀት አካባቢ በ586 ዓ.ዓ. ገደማ ነበር።

በዚህ ዘመን ብዙ ሌላ ጠቃሚ የሆኑ ነገሮች ተፈጽመዋል። የሚተሉትን ትምህርቶች በምናጠናበት ጊዜ እነዚህን ነገሮች በአዕምሮአችን መያዝ አለብን።

ከዘንበሪ ዘመነ መንግሥት አንሥቶ 885-874 ዓ.ዓ. እስከ 606 ዓ.ዓ. ድረስ አሰር በዓለም አጅግ ታላቅ ነበረች።

አሶር ከወደመ ከ20 ዓመታት በኋላ ግለት በ586 ዓ.ዓ. የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነጾር ኢየሩሳሌምን አጠፋ። የአሶር መንግሥት ተሸንፎ በባቢሎን እንዴት እንደተተካ መረዳት አስፈላጊ ነው።

ሚክያስ

ታሪካዊ አቀማመጥ

ኢሳይያስ መተንበይ የጀመረው አዝያን በሞተበት ዘመን በ740 ዓ.ዓ. ነበር። የአዝያን ልጅ ኢዮአታም ለ16 ዓመታት ነግሷል፤ 2ኛ ዜና 27:1። የእርሱ ልጅ አካዝ ደግሞ ለ20 ዓመታት ነግሷል። ታሪኩን በኢሳ.7 ውስጥ እናገኛለን። የአካዝ ልጅ ሕዝቅያስ ለ29 ዓመታት በኢየሩሳሌም ንጉሥ ነበር። ስለዚህ ሚክያስ የተናገረው በ740ና 687 ዓ.ዓ. መካከል ግለት ንጉሥ ሕዝቅያስ እስከ ሞተበት ዘመን ድረስ ነው ግለት እንችላለን። ኢሳይያስ የተናገረው በኢየሩሳሌም ከተማ ይኖሩ ለነበሩት ሰዎች ሲሆን ሚክያስ የተናገረው በተለይ በጦር ለሚገኙት ነበር፤ 2:1-13፤ 6:6-16።

2ኛ ነገሥትና 2ኛ ዜና ሁለቱም የይሁዳን ነገሥታት ታሪክ ይነግሩናል። 2ኛ ዜና ጠለቅ አድርጎ ስለሚነገረን ለጊዜው እርሱን እንመልከት።

2 ዜና 26	አዝያን መልካም ንጉሥ	781-740 ዓ.ዓ.
2 ዜና 27	ኢዮአታም መልካም ንጉሥ	740-736 ዓ.ዓ.
2 ዜና 28	አካዝ ክፉ ንጉሥ	736-716 ዓ.ዓ.
2 ዜና 29-31	ሕዝቅያስ መልካም ንጉሥ	716-687 ዓ.ዓ.

ኢዮአታም ከ740-736 ዓ.ዓ. ድረስ ማለት ለአራት ዓመታት በኢየሩሳሌም ከተማ ሰፊ ጥገና እድርጓል፤ 2ኛ ዜና 27:3-4። በተጨማሪ የአጥንን ንጉሥ አሸንፎ ብዙ ትርፍ አግኝቷል፤ 2ኛ ዜና 27:5-6። ይሁዳም ኃይለኛና ሀብታም ሆናለች። በተጨማሪም ኢዮአታም መልካም ንጉሥ ነበር።

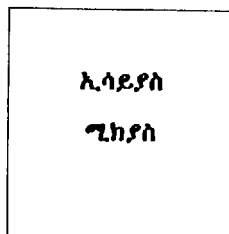
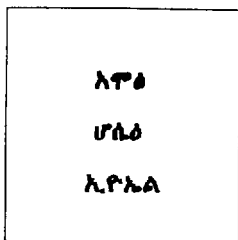
አካዝ ለ20 ዓመታት በኢየሩሳሌም ነግሷል። የአካዝ ትልቅ ስሕተት እስራኤልንና ሶርያውያንን በመፍራት ከአሶር ጋር የቃል ኪዳን ስምምነት ማድረግ ነበር። የእርሱ መንፈሳዊ ብልሹነት በ2ኛ ዜና 28:1-4 በዝርዝር ተገልጿል። እስራኤል በይሁዳ ላይ ታላቅ አደጋ አድርሳባት 200000 ሰዎች ማርካባታለች፤ 2ኛ ዜና 28:5-8 ተመልከቱ። እድድ የተባለው ነቢይ እስራኤላውያን ምርኮኞችን እንዲመለሱ ነግሯቸዋል፤ 2ኛ ዜና 28:9-15። ኤዶማውያንና ፍልስጤማውያን ይሁዳን ወረዋታል። አሶራውያንም ደግሞ ተነሥተውባቸው አካዝን ከፍተኛ ግብር እንዲከፍል አስገድደውታል፤ 2ኛ ዜና 28:16-21 አንብቡ። ይህም ድርጊት ወደ ታላቅ መንፈሳዊ ብልሹት አድርጓቸዋል፤ 2ኛ ዜና 28:22-25።

ሕዝቅያስ መልካም ንጉሥ ስለነበር ለእርሱ ታሪክ 3 ምዕራፎች ተሰጥተዋል። በመጀመሪያ ቤተ መቅደሱን አንፅቷል፤ 2ኛ ዜና 29:1-17። ቀጥሎም ሕዝቡን ሁሉ ሰብሰቦ እንደገና ለእግዚአብሔር አቅርቧቸዋል፤ 2ኛ ዜና 29:18-36። ሰዎች ለብዙ ዘመናት ፋሲካውን አላከበሩም ነበር። ሕዝቅያስ ያደራጀው የበዓሉ ሥርዓት በ2ኛ ዜና 30:1-27 ተገልጿል። ከዚህ ቀጥሎ በይሁዳና በኢየሩሳሌም የሚገኙትን ሕዝብ መንፈሳዊ ሕይወት ማደስ ችሎ ነበር፤ 2ኛ ዜና 31:1-19 አንብቡ።

በእነዚህ ላይ በተጠቀሱት በሶስት የይሁዳ ነገሥታት ዘመን ሚክያስ በደቡብ ለሚገኙት ሕዝቦች ሰብኮላቸዋል።

እስራኤል

ይሁዳ

ሚክያስ

የነቢዩ ሸክም

የአሞፅና የሚክያስ ትንቢቶች ከሞላ ጎደል ተመሳሳይ ናቸው። ሁለቱም የሚያተኩሩት ከመሪዎች ይልቅ በሕዝቡ ኃጢአት ላይ ነው። ሚክያስ ስለ መሪዎች ይናገራል። ለምሳሌ ምዕ.3:1-12 ተመልከቱ። ነገር ግን ብዙውን ጊዜ ያጠፋው በሕዝቡ ኃጢአት ላይ ነው። እርሱ የሚናገረው ለደቡብም ለሰሜንም ክፍል እንደነበር ተጠንቅቃችሁ አስተውሉ፤ 1:1። እንደዚህ ከሆነ አብዛኛዎቹ እርሱ የተናገራቸው ነገሮች ለማሪያ ከመደምሰስዋ ከ722 ዓ.ዓ. በፊት ተፈጽመዋል። ሆኖም ብዙዎቹ የእርሱ ትንቢቶች የተነገሩት ለደቡብ ክፍል ነበረ።

በነቢዩ አዕምር ውስጥ ሶስት ነገሮች በአንድነት ተግምረዋል። እነርሱም ቃል ኪዳን፣ አለመታዘዝና ፍርድ ናቸው። የእስራኤልና የይሁዳ ኃጢአቶች ከባድ የሆነበት ምክንያት ይህ ነው። ሁሉም ሰው ኃጢአት ይሠራል። እግዚአብሔር አስቀድሞ በእርሱ ውስጥ ለኃጢአት መፍትሄ ሠጥቶ ነበር። ንሥሐና ይቅርታ በተለያዩ መስዋዕቶች አግኝቷል፤ ተገልፀው ነበር። ሆኖም በማወቅ ሆነ ተብሎ ለሚሠራ ኃጢአት ምንም መስዋዕት አልነበረም።

እስራኤልና ይሁዳ ሆነ ብለው ኃጢአት መሥራታቸው የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን መርሳታቸውን ያመለክታል። ይህም ግለት እንግዲህ እግዚአብሔር በቃል ኪዳን መሠረት ደፈርድባቸዋል። ኃጢአት ግለት ጥፋት ግለት ነው። ነቢያት በተለይም አሞፅና ሚክያስ ይህንን ነገር ግልፅ በሆነ መንገድ ተመልክተውታል። በሚክያስ ከሚገኙት ሰባት ምዕራፎች ውስጥ የሕዝቡን ኃጢአት የሚዘረዝሩትን ምንባቦች በአንድ ላይ ሰብስቦአቸው።

አሞፅ ስለ ተስፋ አንድ ግልፅ የሆነ ምንባብ አለው፤ አሞፅ 9:11-15። በሚክያስም ውስጥ ቢያንስ 2 ምንባቦች ይገኛሉ። ሚክ.4:1-4፤ 5:2-4። በሚክያስ ትንቢት የአሁን ጊዜና የወደፊቱ በአንድ ላይ ተያይዘዋል። ልክ የአንድ ዛፍ ግንድ በዘፋ ውስጥ እንደሚደበቅ የወደፊቱ በአሁኑ ጊዜ ውስጥ ተደብዷል።

ሚክያስ በተጨማሪ ሌላ ነገር ተመልክቷል፤ ይኸውም እግዚአብሔር ቃሉን፣ ዕቅዱንና አስተሳሰቡን እንደማይለውጥ ነው። ሕዝቡ ሊበታተኑ ይችላሉ፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር

ዕቅድ አይሰናከልም። ሊዘገይ ይችላል፤ ይሁን እንጂ ጥቂት ሰዎች መሲሁ በሚመጣበት ወቅት እንዲቀበሉት እርሱ ያዘጋጃል። ስለዚህ በሚክያስ መጽሐፍ ውስጥ ፍርድና ተስፋ ጎን ለጎን ሆነው እናገኛለን።

ሚክያስ የእግዚአብሔርን ፍቅር የሚገልፁ ሁለት ምንጣቦች አሉት፤ ሚክ.6:6-8፤ 7:18-20። ሆኖም ሕዝቡን በብዙ ለንሥሐ አይጠራቸውም፤ ግለት ሆሴዕ እንዳደረገው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ አይጠራቸውም። በሰማሪያ ላይ በ722 ዓ.ዓ. የሚደርሱትን በኢየሩሳሌም ላይ ደግሞ በ586 ዓ.ዓ. የሚመጡትን ፍርዶች ይመለከት ነበር። ነገር ግን እንደ ኢዮሌል ሥዕላዊ ቤሆን መንገድ አላሳያቸውም ነበር።

ሚክያስ ሕዝቡ ምን ግድረግ እንደሚገባው አሳስቦ ነበር። ሰዎችም የቃል ኪዳት ገዳጅ ምን እንደሆነ ተረድተው ነበር። ግንም አላስተግረንም ሊሉ በፍፁም አይችሉም።

ሚክያስ

ማብራሪያ

ሚክያስ ትንቢቱን የሚጀምረው ለኢየሩሳሌምና ለሰማሪያ በተለቀሰ የልቅሶ መሾ ነው። ሚክ. 1:1-9 ተመልከቱ። ሰማሪያ የባሰች ኃጢአተኛ ናት በግለት ኢየሩሳሌም ታስባለች። ሚክያስ ሁለቱንም በአንድ ሥፍራ ያስቀምጣቸዋል።

ሚክያስ 1:10-16 ትንቢታዊ ይሁን ወይም ታሪካዊ እናውቅም፤ ከሁለቱ አንዱን ዓይነት ሊሆን ይችላል። በኢየሩሳሌም ላይ የሚመጣው ፍርድ የማይቀር እንደሆነ ያመለክታል።

ሚክያስ እንደ ኢሳይያስና ኤርምያስ የከተማ ነጥሪ ሳይሆን የገጠር ሰው ነበር። አሞፅ ደግሞ ገጠራ ነበር። በኢዮሌታም ዘመን ሕዝቡ ሀብታም ሆኖ ነበር። በሚክ.2:1-13 ላይ እንደምንመለከተው ሀብታሙ ከድሀው ላይ መሬት ይቀማ ነበር። ይህም የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን እንደተወ ሊያመለክት ይችላል።

እንደ አካዝ ያሉት መሪዎች፤ እንዲሁም አንዳንድ ነቢያትና ካህናት ከአካዝ አይሻሉም ነበር። እነርሱም ቢሆኑ እንኳ የሚያተኩሩት በግል ጥቅማቸው ላይ ነበር። ዞሪያስ በ518 ዓ.ዓ. እንደተናገረው ዓይነት መሪዎች ናቸው፤ ዞኪ.11 አንብቡ። እግዚአብሔር ለሚክያስ ትክክለኛውን ነገር ለይቶ ማወቅ እንዲችል ብሩህ አፅምር ሰጥቶት ነበር። የመሪዎች ስሕተት ሊወስዳቸው የሚችለው ወደ ጥፋት ብቻ ነበር፤ ሚክ.3:1-12።

ሚክያስ 4:1-5 ከኢሳ.2:1 ጋር ተመሳሳይ ነው። ሁለቱም በአንድ ወቅት የሰበኩ መሆናቸውን አስታውሱ። እግዚአብሔር በሁለቱም ውስጥ በተመሳሳይ ዘመን አንድ ዓይነት መልዕክት አስተላልፎባቸዋል። ሚክያስ የሚመለከተው ከእርሱ ዘመን በጣም ተሻግሮ ነው። ያገለገል የነበረው የራሱን ዘመን ሰዎች ሳይሆን ከእርሱ ብዙ መቶ ዓመታት ርቀው የሚገኙት ትውልዶች ነበር። የክርስቶስን መምጣትና የአዲስ ዓይነት መንግሥት መጽፏም ይነግራቸው ነበር።

ከዚያም ጊክያስ አይሁድ ከባቢሎን ምርኮ መቼ እንደሚመለሱ ይተነብያል። ይኸውም 536 ዓ.ዓ. ነበር፤ ጊክ.4:6-13፤ ዕዝራ 1-6 እንደሚያሳየን ይህ ትንቢት ተፈጽሟል።

ጊክ. 3 እንደሚያሳየን የዘመት መሪዎች ተበላሽተው ነበር። ሆኖም እግዚአብሔር አዲስ መሪ ይሾግል፤ ጊክ. 5:1-5፤ ማቴ.2:6፤ ዮሐ. 7:42 አንብቡ። የይሁዳ ሕዝብ እግዚአብሔርን ይከዱት ይሆናል፤ ነገር ግን እርሱ አይተዋቸውም። ቃል ኪዳንንም ይቃወሙ ይሆናል፤ ነገር ግን እርሱ ቃል ኪዳንን አያጥፍም።

ምናልባት ጊክ.5:5-15 በ702 ዓ.ዓ. ከተፈፀመ በኢሳ.36-39 ውስጥ ከሚገኘው ትንቢት ጋር አንድ ይሆን ይሆናል። እግዚአብሔር በነቢዩ ኢሳይያስ አማካይነት ተስፋ እንደገባቸው አሰር ኢየሩሳሌምን በፍጹም አልረታትም። የይሁዳ በአሰር መወረር ብርቱ ማስጠንቀቂያ ነበር። ነገር ግን እነርሱ አላስተዋሉትም። ስለዚህ በ586 ዓ.ዓ. በባቢሎን ተሸንፈዋል። የምዕ.5:5-15 ሁኔታ በ2ኛ ነገ.17 ከተዘረዘረው ታሪክ ጋር ሳይመሳሰል አይቀርም።

እግዚአብሔር እስራኤልን የሚወነጀላት እንዴት ነው? ጊክ.6:1-5 አንብቡ። ከይሁዳና ከእስራኤል ጋር ውል ስለነበረው ነው። ይህ ምንባብ በኢሳይያስ 1 ውስጥ ይሁዳ ቃል ኪዳንን ስለሰበረች ጌታ የከሰሳትን ክስ ደግሞ ያስተጋባል።

የሕዝቡ ዝንባሌ በክፉ ኑርአቸው ተገልጧል፤ 6:9-16ን በማንበብ ምን ያህል አጭብርባለሁ እንደሆኑ አስተውሉ። አንድ ሥራ የሚሠሩ ያስመስሉ ነበር፤ ነገር ግን የሚያደርጉት የተለየ ነው። ጊክ.6:6-8 ሕዝቡ ከእግዚአብሔር ጋር እንዴት ሰላም መፍጠር እንደሚችሉ ይነግራቸዋል? ይህ ነገር የተፃፈው በቃል ኪዳን ውስጥ ለነበሩት እንደሆኑ አስተውሉ።

ጊክያስ የተመለከተው የትኛውንም አካባቢ ቢሆን ማጭበርበርን ያገኛል። የሕዝቡ ልብ ጠግግ ስለነበር የሚያደርጉት ሁሉ እንደዚሁ ጠግግ ነበር፤ 7:1-7 አንብቡ። ይህም ማርቀስ 7:21-22ን ያስታውሰናል።

ባቢሎናውያን በ586 ዓ.ዓ. ኢየሩሳሌምን አፍርሰዋታል። እግዚአብሔር ባቢሎንን ሸገነፈው በፋርስ ንጉሥ በቂርስ አማካይነት ሕዝቡን አድኗቸዋል። በኋላም ግሪኮች በ333 ዓ.ዓ. ፋርስን አሸንፈዋል። የይሁዳ ጠላቶች እንደሚሸነፉ የሚናገረው በጊክያስ 7:8-9 ላይ የሚገኘውን ትንቢት ዕውነተኛነት የዓለም ታሪክ ያረጋግጣል።

መጽሐፉን በጸሎት የሚደመድም ነቢይ ጊክያስ ብቻ ነው፤ 7:14-20። በተጨማሪ ጊክያስ የይሁዳን ኃጢአት ቢገልጥም እንኳ ስለ እግዚአብሔር ሩህሩህ የሆነ ፍቅር፤ እንክብካቤና ሕዝቡ ወዲያው በእውነተኛ ንስሐ ወደ እርሱ ቢመለሱ ይቅር ሊላቸው ሙሉ ፈቃደኛ እንደሆነ ይነግራቸዋል። ጊክያስ 7:18-20 ከወንጌል የተወሰደ ምንባብ ይመስላል። በቃላትን ብናጠናው ይጠቅመናል።

ሚክያስ

የተለያዩ ነጥቦች

ሚክያስ ስለ ነቢይነቱ በጥሪው ውስጥ ምንም ባይነግረንም እንኳ የእግዚአብሔር ኃይል ሕይወቱን እንዲለውጥለት ብዙ ነገሮችን ተለግሞ ይደራጃል። ከዚህ የተነሣ እግዚአብሔር ለግዳንና ይቅር ለግለት ያለውን ምኞትና ዕቅድ አጥብቆ ይነግረናል፡ 6:6-8፤ 7:14-20። የይሁዳ ሕዝብ ይህንን ነገር ተቀብለው ቢሆን ኖሮ ባቢሎናውያን ባልግረኳቸውም ነበር።

ዘቢዩ አሁን ሁኔታውን ሲመለከተው አስደንጋጭ ይሆንበት ይሆናል፤ ነገር ግን የወደፊቱንም የአሁኑንም ሁኔታ ይመለከት ነበር። ሕዝቡ ኃጢአትን እየተለግሙ ስለነበር ፍርድ ይጠበቃቸዋል። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ለእነርሱ ሌላ ዕቅድ ደግሞ ነበረው፡ 4:1-5፤ 5:1-5 ከወንጌል ታሪክ እንደምንረዳው ይህ ሁኔታ ተፈጻሚነትን ያገኘ መሆኑን እናውቃለን፤ ሆኖም ሌሎች ፍጻሜያቸውን የሚጠበቁ ትንቢተኞች አሁንም አሉ።

ሚክያስ ስለ ፍርድ ይሁዳን ይናገራት የነበረው ነገር ባቢሎን በ586 ዓ.ዓ. ኢየሩሳሌምን ስትደመስላት ተፈጽሟል፡ ሚክ. 1:10-16፤ 5:6-15 በተጨማሪ በ2ኛ ነገ. 25ና ኤር. 52 ላይ የሚገኙትን ታሪኮች እንብቡ። እነዚህ ታሪኮች እግዚአብሔር በባሪያው አግካይነት የተናገረው እውነተኛ እንደነበረ ያሳዩናል። ሚክያስ ይህ ድርጊት ከመፈጸሙ ከ150 ዓመታት በፊት እንደተናገረው አስታውሱ።

ሚክያስ የተቃረበውን የኢየሩሳሌምን ውድቀት ይመለከት ስለነበር ስለ ሕዝቡ ኃጢአት ብዙ ይናገር ነበር፡ 2:1-13፤ 1:2-9፤ 6:9-16። እርሱ ይተነብይ በነበረበት ወቅት ሰማሪያ በአሶራውያን ተደምስላ ነበር፤ ይኸውም በ722 ዓ.ዓ. ነበር። እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን ያለ ምንም ምክንያት እንዳልፈረደባት ለግላዋት የእነርሱን ኃጢአት ይጠቅስ ነበር። ይህ ነገር የይሁዳ ሕዝብ ንስሐ በመግባት እንዲድኑ አመቺ ሁኔታ ፈጥሮላቸዋል።

ሚክያስ ኃጢአትንና ፍርድን ተመልክቷል። ነገር ግን የእግዚአብሔር ሕዝብ ተስፋ እንዳላቸው ደግሞ ያውቃል። እግዚአብሔር ሕዝቡን በፍጹም አይጥላቸውም፡ 4:6-13፤ 6:8-13። ብዙ ምሁራን አንድ ነቢይ ስለ ፍርድና ተስፋ በአንድነት እንደት ሊናገር ይችላል ብለው ስለሚያስቡ ይህንን መቀበል ይቸገራሉ። እነዚህ ምሁራን ነቢይ የሚናገረው የእግዚአብሔርን ዕቅድ እንደሆነ ዘንግተዋል። እነዚህ ዕቅዶች ዘወትር የሚመረኩዙት ከሰው ድርጊት በላይ በሆነ ነገር ላይ ነው።

ክርስትና ታሪካዊ መሠረቶች አሉት። ስለዚህ የተደረጉትን ነገሮች ከትርጉማቸው በስተቀር ከታሪክ ግሪጋጥ ይቻላል። ሚክያስ ደግሞ የሚናገረው በቀድሞ ዘመን እግዚአብሔር ለሕዝቡ ምን እንዳደረገለት ነው፡ 6:1-5 አንብቡ። የእግዚአብሔር የቀድሞ ዘመን ሥራ አሁንም ለክርስቲያን ጠቃሚ ነው። እርሱ አይለወጥም። ስለዚህ ወደፊት የሚሠራው ሥራ ከቀድሞ ሥራው ጋር የተጣመረ ነው።

ሚክያስ

ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ዝምድና

በብሉይ ኪዳን ታትዶ የነበረው ደህንነት በአዲስ ኪዳን ተፈጽሟል። ተፈጽሟል የሚለው ዘይቤ በአዲስ ኪዳን ውስጥ በብዙ ስፍራዎች ይገኛል። ይህ የሚያመለክተው ከፍርድ ነጻ መውጣትን ብቻ ሳይሆን የእግዚአብሔር ከግንኙነትም የኃጢአት ሁኔታ የግዳን ቸርነቱን ጭምር ነው። ሚክያስ የክርስቶስን ጥት በግስመልክት የጠቀመው ደህንነት በአዲስ ኪዳን ዘመን በይበልጥ ተግልጿል።

በዚህ ዓለም ሊኖረን ስለሚገባው ባሕርይ ትኩረት መስጠት ያስፈልገናል። የተለወጠ ባሕርይ የልብ ተሃድሶ ማረጋገጫ ነው። ሆኖም የወደፊትን ሁኔታ ችላ ማለት አይገባንም። ሚክያስ እግዚአብሔር ገና ወደፊት ምን እንደሚያደርግ ተናግሯል። እግዚአብሔር ገና ወደፊት የሚሠራውን ለመገመት እንድንችል ብዙ የአዲስ ኪዳን ክፍሎች የወደፊትን ሁኔታ እንድንመለከት ያደርጉናል። ስብከታችን፣ ትምህርታችንና አኗኗራችን ወደፊት ገና ከሚሆኑት ነገሮች አንዱ የተመጣጠነ መሆን ይኖርበታል።

ኢጥሮስ ፍርድ የሚጀምረው ከእግዚአብሔር ቤተሰብ እንደሆነ ይነግረናል። የእግዚአብሔር ሕዝብ እንኳ ኃጢአት ሲሠራ ጌታ ይፈርድበታል። ፍርድና ፈተና አንድ አይደሉም። ፈተና የሚመጣው በኃጢአት ምክንያት አይደለም። ፍርድ ግን በኃጢአት ምክንያት ነው። ጳውሎስ በኃጢአት ላይ ስለሚመጣው ፍርድ ሰብኳል። እኛም እንደዚሁ መስበክ ይኖርብናል። አስቀድመን ካላስጠነቀቅናቸው ሰዎችን ወደ ንስሐ መጥራት አንችልም። ኃጢአተኞች የእግዚአብሔርን ፍርድ መፍራት ይገባቸዋል። ዕብ.12:29።

እግዚአብሔር ክሊያቱንና ሐዋርያቱን እንዲነግሩን ስለላካቸው የኃጢአት ትርጉም ምን እንደሆነ እናውቃለን። ሚክያስ ሕዝቡን ፍርድ ስለሚያስከትሉባቸው ነገሮች አስጠንቅቋቸዋል። እንዲሁም የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ብዙ ተመሳሳይ ማስጠንቀቂያዎች ሰጥተዋል። ኃጢአት ባለበት ቦታ የእግዚአብሔር በረከት አይገኝም። ኃጢአት የነካው ነገር ሁሉ ንፁህ አይደለም። እግዚአብሔር ደግሞ ንፁህ ያልሆነ ግንኙነትም መሥዋዕት አይቀበልም። እግዚአብሔር እንደሚጠላው ከነገረን ነገር ሁሉ መራቅ ይገባናል።

እግዚአብሔር ቀድሞ የሠራውን ነገር ስንገነዘብ ወደፊት እሠራለሁ ብሎ የተናገረውን ነገር በእምነት እንድንቀበለው ይረዳናል፤ ሆኖም መቼ እንደሚሠራው አናውቅም። እስከሚፈጸምበት ጊዜ ድረስ ሳይኖርጡ መቆየት ማለት ተስፋ ማለት ነው። መጠራጠር ግን ተስፋ ማድረግ አይደለም። ተስፋ ማድረግ ማለት ወትሮ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ያደርጋል ብሎ እርግጠኛ መሆን ነው። እግዚአብሔርን ቀድሞ መሄድ ትዕቢት ሲሆን ወደኋላ መቅረት ደግሞ አለመታዘዝ ነው። ሚክያስና የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ክርስቲያኖች ሰላላት ተስፋ ብዙ ይናገራሉ።

እግዚአብሔር በአዲስ ኪዳን አግካይነት ያቀረበው መገለጥ ታሪክን የተመረኮዘ ነው። ሉቃስ 3:1-3 ተመልከቱ። የአዲስ ኪዳን መንፈሳዊ ትምህርቶች ጠቃሚ ናቸው። ነገር ግን

ታሪካዊ አመጣጠኛውን መግር ይኖርብናል። የጳውሎስ መልዕክቶች እግዚአብሔር በእርሱ፣ በእስያና በግሪክ በሚገኙት አብያተ ክርስቲያናት አግካይነት የሠራቸው ሥራዎች ውጤት ናቸው። እግዚአብሔር አሁንም በዚህ ዓለም ውስጥ የሚደረጉትን ሥራዎች እየተቆጣጠረ ነው።

ሚክያስ

ጥያቄዎች

1. ለሳት አጫጭር መጻሕፍት የጻፉት የይሁዳ ነቢያት ግን ግን ናቸው?
2. ለይሁዳ የተጻፉት ሁለት ትላልቅ መጻሕፍት የትኞቹ ናቸው?
3. የይሁዳ መንግሥት ዘመን ከሰንት እስከ ሰንት ዘር?
4. በ931 ዓ.ዓ. ምን ተፈጸመ?
5. በ931-740 ዓ.ዓ. መካከል ስለ ይሁዳ መዘንጋት የሌለበትን አንድ ቁም ነገር ጥቀሱ።
6. ከሚክያስ ጋር በአንድ ዘመን የኖረው ነቢይ ግን ዘር?
7. ኢሳይያስ የሞተው መቼ ዘር?
8. ሴኔንያስ ትንቢት የተናገረው መቼ ዘር?
9. ከ700-620 ዓ.ዓ. ሰላላት ዘመናት የምናውቀው ነገር ምንድነው?
10. ዕንባቂው ትንቢት የተናገረው መቼ ዘር?
11. በ609 ዓ.ዓ. ምን ተፈጸመ?
12. በ609 ዓ.ዓ. ጨርሶ የተሸነፈው የትኛው መንግሥት ነው?
13. በጥምት ከ606-536 ዓ.ዓ. ታላቅ የዘረው መንግሥት የትኛው ነው?
14. አዝያን የሞተው መቼ ነው?
15. በአዛርያስና በሕዝቅያስ መካከል የነገሡት ሁለት ነገሥታት ግንና ግን ናቸው?
16. የኢዮአታምን ታሪክ የምናገኘው የት ነው?
17. አካዝ የገብረት ስምምነት ያደረገው ከየትኛው መንግሥት ጋር ነው?
18. የሕዝቅያስን ታሪክ የሚያውሩት የሁለተኛ ዜና ምዕራፎች የትኞቹ ናቸው?
19. ሚክያስ በተነበየበት ዘመን የይሁዳ ነገሥታት ግን ግን ነበሩ?
20. አሞፅና ሚክያስ የሚመሳሰሉት በምን መንገድ ነው?
21. ሚክያስ 4: 1-4ና 5: 2-4 የሚያውሩት ስለምንድነው?
22. የፍርድ ትንቢቶች በሙሉ የተነገሩበት መሠረታዊ መንገድ ምንድነው?
23. ሚክያስ ኢየሩሳሌምን የሚያጣምራት ከግን ጋር ነው?
24. በሚክያስ ዘመን የነበረው የኢኮኖሚ ሁኔታ እንዴት ነው?
25. የትኞቹ የኢሳይያስ ምዕራፎችና ቁጥሮች ናቸው ከሚክያስ 4: 1-5 ጋር የሚመሳሰሉት?
26. ሚክ.4: 6-13 እንደተፈጸመ የትኞቹ የዕዝራ ምዕራፎች ናቸው የሚያሳዩት?
27. ከየትኞቹ 2 ድርጊቶች ጋር ነው ሚክያስ 5: 5-15 የሚገናዘበው?
28. ሚክያስ 6: 6-8 የተጻፈው ለየትኛው ሕዝብ ነው?
29. ሚክያስ 7: 14-20 ምን ዓይነት ምንባብ ነው?
30. የኢየሩሳሌምን መጥፋት ያቀደው ግን ነው?

31. ይህ ታሪክ ለክርስቲያን ጠቃሚ የሚሆነው ለምንድነው?

32. በእግዚአብሔር ቃል ላይ እምነት እንዲኖረን የሚያደርገው ምንድነው?

ትምህርት ስድስት

ሶፎንያስና ዕንባቆም

ታሪካዊ መግቢያ

እነዚህ 2 ክፍሎች የተናገሩት ኢየሩሳሌም ከወደቀችበት ዘመን ከ586 ዓ.ዓ. በፊት ነው።

የአዛርያስ ዘመን መንግሥት /ጊክያስ/

የኢዮስያስ ዘመን መንግሥት /ሶፎንያስ/

የዘክርያስ ዘመን መንግሥት /ዕንባቆም/

እነዚህ ሁለት መጻሕፍት እያንዳንዳቸው ሶስት ምዕራፎች አሏቸው። የዕንባቆም መጽሐፍ መቼ እንደተጻፈ አይታወቅም። ከነቢዩ ጥያቄ እንደምንረዳው የጻፈው ስለ ባቢሎን እንደገና አገጠራጠርም። ባቢሎናውያን ሥልጣን የጨበጡት ነፃዊን ከብበው አሶርን ባሸነፉበት ወቅት በ612 ዓ.ዓ. እንደሆነ እናውቃለን።

የፋርስ ንጉሥ ቂርስ በ538 ዓ.ዓ. ገደማ ባቢሎንን እንደያዛት እናውቃለን። ስለዚህ የባቢሎን መንግሥት በሥልጣን ላይ የቆየው ለ70 ዓመታት ያህል ነበር።

የዕንባቆም ጥያቄ በ586 ዓ.ዓ. ከተፈፀመው የኢየሩሳሌም ውድቀት ጋር ስለሚገናኝ መጽሐፉን በዚያ ዘመን አካባቢ እንደጻፈው በግያሻግ መንገድ እርግጠኞች ነን። የጠየቃቸው ጥያቄዎችና ያገኛቸው መልሶች ልክ እንደዚያው ዘመን ዛሬም ጠቃሚና እውነት ስለሆኑ የተጻፉበት ትክክለኛ ጊዜ ቢታወቅም ባይታወቅም የትንቢቱን ትርጉም ምንም አይለውጠውም።

በ609 ዓ.ዓ. ኢየሱስ በግብፅ ጉሥ ኒካኤ በመጊደ ተገደለ። ኢየሱስ የነገሠው በ640 ዓ.ዓ. ጠግግው አባቱ አሞፅ ከሞተ በኋላ ነበር። ከይሁዳ ጠግግ ነገሥታት አንዱ አያቱ ምናሴ ነበር።

አሰራውያን በ702 ዓ.ዓ. ኢየሩሳሌምን ከወጡዋት በኋላ ኢሳይያስ ምን እንደሆነ አናውቅም። የአይሁዳውያን ታሪክ ምናሴ ገድሎታል ይላል። ሆኖም ይህንን ዘገባ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አናገኘውም። ከኢሳይያስ ጊዜ ጀምሮ እስከ ሰፍንያስ ዘመን ምንም ነቢይ በይሁዳ አለመኖሩን እናውቃለን።

2ኛ ዜና 33:1-20	2ኛ ነገ.21:1-18	የምናሴ ታሪክ
2ኛ ዜና 33:21-25	2ኛ ነገ.21:19-26	የአሞፅ ታሪክ
2ኛ ዜና 34-35	2ኛ ነገ.22-23	የኢየሱስ ታሪክ

የሰፍንያስ ስም በ2 ነገሥትም ሆነ በ2 ዜና ውስጥ አይገኝም። ኢየሱስ ካነግሰው ሃይማኖታዊ ተሃድሶ በኋላ ወይም በፊት ታይቶ ይሆን? ለዚህ ጥያቄ የተገኘ መልስ ለመስጠት አንችልም።

የኢየሱስ ዘመን መንግሥት ሠንጠረዥ

